

SZAKDOLGOZAT

Babarczy-Törös Ramóna

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus

Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet

Vadgazda mérnöki alapképzési Szak

**A VADÁSZAT SZEREPE A NŐK ÉLETÉBEN, A NŐK SZEREPE A
VADÁSZATBAN**

Belső konzulens:

Prof. Dr. Csányi Sándor
tanszékvezető, OVA vezető

Belső konzulens intézete/tanszéke: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus Vadgazdálkodási és
Természetvédelmi Intézet
Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék

Készítette: Babarczy - Törös Ramóna

Gödöllő

2024

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés és célkitűzések.....	2
2	Szakirodalmi áttekintés	5
2.1	A vadászat fejlődése.....	5
2.2	Vadászó nők, női vadászok	8
2.3	Híres vadásznők	11
3	Anyag és módszer	17
3.1	Kérdőíves vizsgálatok	17
3.2	SWOT analízis	17
4	Eredmények és értékelésük	19
4.1	A kérdőíves kutatás eredményeinek értékelése.....	19
4.2	A női vadászok szerepének SWOT analízise.....	26
4.3	Jövőkép.....	31
5	Következtetések	33
6	Összefoglalás.....	37
7	Irodalomjegyzék.....	39
8	Táblázatok és ábrák jegyzéke.....	45
9	Mellékletek.....	46
9.1	Férfi kérdőív	46
9.2	Női kérdőív.....	48
10	Nyilatkozatok	51

1 Bevezetés és célkitűzések

Az ember evolúciója során több millió éven át vadászó-gyűjtögető életmódot folytattak és a tudatos élelmiszer-termelő tevékenységek, a növények és állatok háziasításának eredményeként, csupán mintegy 10 ezer éves múltat tekintenek vissza. Az emberi faj számára a vadászat elengedhetetlen volt nemcsak az élelemszerzés, hanem az állatokból származó alapanyagok tekintetében is (Elliot, 2021). A csontok, szarvak és az állatok bőrének felhasználásának köre és módjai folyamatosan fejlődött, és az állati szövetekből készített tárgyakkal egyre hatékonyabb vadászati technológiák alakultak ki, dárdák, nyilak, íjak, fűvócsövek használata terjedt el (Grant, 2024). A vad állatok elejtését ugyan a hozzá használt eszközök teszik lehetővé és egyre hatékonyabbá, azonban a vadászat sokkal több, mint a fegyverek, és eszközök vagy akár a technikák összessége. A vadászat egy életmód, és a vadászat során szükséges alkalmazkodás sikeressége több millió éven keresztül meghatározta az emberi evolúció menetét, és a túlélést (Washburn & Lancaster, 1968). A vadászat (a ragadozó életmód) az emberi faj egyik legfontosabb viselkedése, egy olyan ősi tevékenység, amely a természet és az ember kölcsönös kapcsolatán alapul. Így a vadászat nemcsak a táplálékszerzés eszköze, hanem szerepet játszik a környező világ, valamint az élet és halál körforgásának megértésében (Kalla, 2020). Ezekből következik, hogy a vadászat, a zsákmányszerzés, a cserkelés egy olyan ösztön, amely a mai napig egy, az ösztöneinktől vezérelt fontos és rituális hagyomány.

Napjainkban azon emberek, akik nem ismerik a vadászat szépségét, nem vadásznak, eltűnődhetnek azon, hogy a vadászok, vaddal foglalkozó szakemberek hogyan képesek gondozni azokat az állatokat, akiket később elejtenek, illetve, hogyan képesek megölni azokat az állatokat, amelyekről korábban sokszor évekig gondoskodtak vagy neveltek. Az élőlények megölése vagy használata mindig is érzelemmel teli viták keretében állt, ez különösen igaz a nem háziasított állatok esetén (Krüger, 2021). A vadászok és vadásztársaságok rengeteg befektetett időt és energiát áldoznak arra, hogy megvédjék a vadon élő állatokat, azok élőhelyeit és folyamatosan azon dolgozzanak, hogy az adott vadpopuláció mellett számtalan más élőlény túlélését is elősegítsék, valamin megvédjék őket a káros hatásoktól.

Magát a vadászatot felfoghatjuk egyfajta versengésnek is ember és állat között, amely a modern vadászok között magában foglalja a vad, mint vetélytárs iránti tiszteletet. A vadászok az együtt átélt élmények és a közösen üzött és elejtett zsákmány felett érzett izgalmak miatt összekovácsolódnak, kialakul köztük egy spirituális kapcsolat. A modern korban különösen fontos szerepe van a vadászatnak mivel segítségével kiszakadhatunk a digitális világból,

egészséges környezetben tölthetünk időt, amely szociálisan is értékessé a vadásztársak közötti valódi emberi kapcsolatok miatt. A vadászathoz megfelelő fizikai erőnlét szükséges, hiszen a vad terepen való üldözése minden egyes pillanatot kihívássá tesz. Amikor a vadat űzzük, egész más emberré válunk, mint a hétköznapi életünk vagy munkánk során. És bár fizikai valónkban ugyanazok az emberek maradunk, a vadászat folyamán a „vadászösztön” lelkiállapotába kerülünk, amely ősi ösztön közelebb visz minket természetes emberi valónkhoz.

Dolgozatomban a nők vadászatban betöltött szerepét vizsgálom. Magam is aktívan vadászok, vadászcsaládban születtem, édesapám 35 éve vadászik. A vadászvizsgámat 2019-ben szereztem és számomra minden vadászat meghatározó élményt nyújtott, melyek közül egyet szeretnék mindenképpen megemlíteni. Nógrád megyében vettem részt egy meghívásos vadászon, ahol egy őzbak kilövésére készültünk a vadászatvezetővel, aki nagyon elkötelezett volt és azt képviselte, hogy nála nincs olyan, hogy az első területlátogatáson nem esik vad. Természetesen én voltam az, aki erre rácáfolt, semmi nem jött, ami lehető lett volna. Viszont láttunk gímeket és őzeket, a háborítatlan természetet, a szinte tapintható csendet, amit csak a madarak éneke tört meg időnként. Ez az élmény számomra megfizethetetlen és örök érvényű maradt. Mint ahogy az is, ahogy a következő reggelen sikerült elejtenem a kiszemelt őzbakot, és mindezek mellett az a jóleső büszkeség, ami akkor töltött el, mikor a sok éve vadászó és vadásztató hivatásos vadász elmesélte édesapámnak, hogy milyen élmény volt számára velem vadászni. Az őz mellett az évek során sikerült elejtenem, több fácánt, tőkés récét, rókát, valamint vaddisznót és gímszarvast is.

A témakör kiválasztásában az évek során szerzett rengeteg jó és rossz élmény, illetve a saját bőrömön megszerzett tapasztalatok inspiráltak. A vadászatok során mindinkább kiderült számomra, hogy a nők mennyire másként közelítenek meg egy-egy helyzetet, minthogy az is, hogy számukra mennyire nehéz ebben a közegben a helytállás. A férfi vadászok (külső) társadalmi megítélése is negatív, de ez egy női vadással szemben még fokozódik is.

Dolgozatomban a női vadászok helyzetét mutatom be a hazai vadásztársadalomban. A témakör megírásában aktívan vadászó nőként a vadászokra, azon belül is a vadász hölgyekre nehezedő társadalmi megítélés vizsgálata és ezek megoldási lehetőségeinek elemzése vezetett. Szerettem volna megtudni, hogy a vadászok és vadásznők véleménye mennyire egyezik meg vagy tér el ugyanazokban a kérdésekben, mennyire látják másként a hölgyek aktív jelenlétét a vadásztársadalomban, illetve, hogy a két nem képviselői milyen véleményt formálnak néhány sarkalatos kérdésben.

A kutatási téma kiválasztásában aktív vadászként, személyes indokaim mellett az is motivált, hogy úgy vélem a vadászok, főképp a női vadászok társadalmi megítélése hazánkban még mindig kihívásokkal teli. A témakör vizsgálatával és elemzésével szeretnék olyan javaslatokat tenni, amelyek alkalmazhatók a gyakorlatban is, valamint lefednék a felmerülő hiányosságokat és lehetőség szerint javítanának magának a vadászatnak, illetve a vadászó nők megítélésén.

2 Szakirodalmi áttekintés

2.1 A vadászat fejlődése

Az emberek több millió évvel ezelőtt kezdtek a húst fogyasztani. A legrégebbi vadászatra utaló bizonyítékok a korai pleisztocénből származnak, ami a *Homo erectus* 1,7 millió évvel ezelőtti megjelenésével és elterjedésével is egybevág (Gaudzinski, 2004). Továbbá 1,5 millió évvel ezelőtti lábnyomokból álló leletekre bukkantak kutatók Kenyában, amik ősi antilopvadászatok bizonyítékai lehetnek (Callaway, 2015). A *Homo erectus*, egyik jellegzetessége a kőeszközök készítése volt, amelynek segítségével vadászhatott vagy az elejtett és talált vadakat feldolgozhatta. Egy tanulmány 1,7 millió évvel ezelőtti ilyen eszközök felfedezéséről számol be, ezek a lehettek legrégebbi kőeszközök (Wilford, 2011) (1. ábra).

1. ábra: *Homo erectus* által készített kőeszközök. Forrás: Wilford, 2011

Ezt megelőzően a *Homo australopithecus* és *Homo habilis* esetében nincs közvetlen bizonyíték a vadászatra, feltételezhető, hogy az ember ősei mindenevők vagy gyümölcsfogyasztók voltak, és csak részben húsevők. Ezen őseink a nemrég elhullott állatok tetemeit fogyasztották, kleptoparaziták voltak (elvették mások zsákmányát) és a vadászattal szerzett hús csak később lett a fő fehérjeforrás étrendjükben. A vadak és a vadászat sok évszázadon keresztül szükségszerűen előkelő helyet foglalt el az ember életében és idejének nagy részét gyűjtögetéssel és vadászattal töltötte (Ungar, 2006). Az ősembert az elemi szükségletek kielégítése készítette a vadászatra, így szerezte meg a létfenntartásához szükséges fehérjét, hús formájában. Kezdetekben eszközök nélkül ejtették el a zsákmányt az emberek. Amerikából és Afrikából származó feljegyzések arról számolnak be, hogy a primitív törzsek vadászai hogyan üldözték következetesen hosszú ideig, általában napokig a kiszemelt zsákmányt, amíg az állat össze nem rogyott a kimerültségtől (Lieberman és mtsai., 2020). Ezt a vadászati módot kitartó vadászatnak vagy üldözéses ragadozásnak is szokás hívni (Hora és mtsai., 2022), ezekben az esetekben a vadász zsákmányát közvetett eszközökkel ejti el, sérült, kimerült, hőségutát kapott állatok elejtésére alkalmas ez a zsákmányszerzési mód. Az eszközök nélküli vadászat másik példájául a síkvidéki indiánok szolgálnak, akik bölényeket hajtottak át olyan természeti akadályokon, ahol az állatok a lezuhantak és végtagjaikat törték vagy

elpusztultak, így nem tudtak elmenekülni (Farrell, 2017). Az őslakosok emellett tüzet is használtak a bölényvadászat során, a prérít felgyújtva terelték a vadakat, amely egyszerűbbé tette számukra a vadászatot (Roos és mtsai., 2018). A vadászatban az egész törzs részt vett, a bölényeket a vadászó férfiak hajtották, míg a nők, a gyerekek és a törzs idősebb férfi tagjai a sziklák mögé bújva várták az állatok elhaladását. Ahogy az állatok arra haladtak tárgyakkal hadonásztak és kiabáltak, hogy a bölényeket a szikla széle felé irányítsák, ahol azok lezuhanva elpusztulhatnak. A közös munka az élelem megszerzése mellett segített megerősíteni a köteléket a törzs tagjai között, és megosztani egymással a vadászati ismereteket (Robert, 2021).

Az idők során a vadászati módszerek tökéletesedtek, a vadászati technikák fejlődése során már kőből, fából készült szerszámokkal közelharcban, később távolabbról lőtt nyíllal vadászott sikeresen az ember (Gaudzinski, 2004), sőt kutatások szerint a zsákmányállatok méretének változása, a vadászat során használt fegyverek komplexitásának emelkedése összefügg a agyméret növekedésével (Ben-Dor & Barkai, 2023). Az ember által használt fegyverek az evolúcióval párhuzamosan fejlődtek, pontosabbá és halálosabbá váltak. Az egyre nagyobb és sokszínűbb vadászszákmány nemcsak az élelmet szolgáltatta, hanem ruházatot, szerszámokat, fegyvereket, a barlang vagy sátor berendezéseit, ékszereket készítettek belőlük.

A földművelés és az állattenyésztés kialakulásával és fokozatos fejlődésével a vadászat élelmiszert biztosító szerepe háttérbe szorult. A vadászat jelentősége megváltozott, kiegészítő gazdasági ágazattá vált, emellett sport (rekreáció) és társasági esemény funkciókat töltött be. Ahogy változott a vadászat jelentősége, úgy változott vele együtt folyamatosan a vadászati kultúra módszereiben, eszközeiben, céljaiban és eredményeiben is. A vadászati értékek és emlékek a magyar történelem és kultúra számos területén is jelen vannak. Őseink eredetével szorosan összefüggő természet- és vadszeretetének bizonyítéka jelenik meg a Csodaszarvas legendájában, a Lehel kürtjét díszítő vadászjelenetekben vagy a Képes Krónika iniciáléiban. Bár a vadászati kultúra és művészet az évszázadok, évezredek során ugyanúgy változott, mint a vadászat jelentősége, a felsőbb osztályokban a természetszeretet és szórakozás forrása volt, míg az alsóbb rétegek számára a megélhetést és az élelemszerzés egyik alapvető formáját szolgáltatta. Mai tartalmát tekintve a korábbi kényszer háttérbe szorult, a zsákmány fogalma megváltozott, a modern ember igazi zsákmánya az élmény lett. A vadászat ma gazdasági jelentősége mellett az ember és a természet viszonyának sajátos megnyilvánulása, melynek végső célja az élményszerzés (Békés & Bod, 2000).

Összességében elmondható, hogy míg a vadászat kezdetekben leginkább az állatok húsáért és más hasznosítható részeiért történt, később egyre szélesebb és mélyebb egyéni és közösségi célok eléréséhez is hozzásegítette az emberiséget. A vadászat fejlődése során lezajlott

technológiai és társadalmi változások tükrözik az emberi kognitív képességek folyamatos, és a vadászattal párhuzamos fejlődését is, amely végső soron magasabb szintű problémamegoldó képességhez, a társas együttműködés fejlődéséhez, a kognitív gondolkodás kialakulásához is hozzájárult (Ben-Dor & Barkai, 2023). Mára a gazdaságilag fejlett országokban a trófeavadászat, a ragadozók szabályozása, invazív fajokkal szembeni védekezés, a populációk kontrollja, a beteg egyedek kilövése vagy a turizmus váltak a vadászat fő hajtóerejévé.

2.2 Vadászó nők, női vadászok

Sok olyan nő vadászik, akik komoly vetélytársai a férfiaknak. A kovás és elöltöltős puskák idejében igen ritkán vadásztak a nők lőfegyverekkel, amióta azonban megjelentek a fegyvergyártásban a könnyű és finomszerkezetű fegyverek, egyre több nő használt vadászata során lőfegyvert. A nők attól még nők maradnak, nem veszítik el nőiességüket, ha ezt a „férfias” sportot űzik, sőt, a legtöbb férfinak igencsak kedvére való, ha a felesége megérti és kedveli az ő mulatságát. Híres vadászunk, Széchenyi Zsigmond felesége ugyan nem vadászott, azonban az ő biztatása és támogatása nélkül nem ismernénk ilyen mélyen Széchenyi munkásságát (Korecz, 2021).

2. ábra: Női vadász.
Forrás: *A Természet*, 1926

A korszakra jellemző, ahogy a női vadászokról gondolkodtak. A XX. század elején íródott újságcikkekben a női vadászokat gyakran megbélyegezték és úgy tartották – a korszaknak megfelelően - (Bársony, 1926), hogy a nők többsége nem szenvedélyes vadász, általában a társaság vagy férjük kedvéért, alkalmanként vadásznak (2. ábra). Valamint, hogy csupán természetes nyugodtságuk az oka annak, hogy a vadászni szerető nők többnyire jól is lőnek. Vadászlázát a kritikusok szerint a nők általában nem a vadtól, hanem a körülményektől, társaságtól, hangulattól kapnak. Továbbá az is elterjedt nézet volt, hogy mivel a nők képesek és hajlamosak egyszerre több dologra is figyelni, így előfordul, hogy figyelmük elterelődik a természet egyéb elemei felé (Bársony, 1926).

Természetesen az azóta eltelt egy évszázad szép lassan átformálta a nők vadászatban betöltött szerepéről szóló megítélésünket. Kezdődően az 1930-as évektől új lendületet kapott a női vadászat. Folyóiratok és írók cikkeztek a vadászó nők megjelenéséről, ruházatukról, természetükről (3. ábra). Még Fekete István is írt (Fekete, 1934) a női vadászokról egy -nem túl előnyös- jellemrajzot, amely érzékelteti, hogy milyen gyakori volt a nők előfordulása a vadászatokon és, hogy milyen szerepet töltöttek be a vadászat során. Érdekesség, hogy Fekete István ezen írása a Nimródban azon szócikkek és vadászélmény leírások közé tartozik, amely elindította a szépirodalmi pályán.

Az 1970-es évekre a nők jelenléte megerősödött a vadásztársadalomban, 1973-ban pedig megrendezték az első Dianák vadászata elnevezésű eseményt, amelyen kizárólag női vadászok vettek részt. 1975-ben hazánkban a 26 ezer vadászból 120 volt csak nő, ezt az arányt növelni szándékozott a Nimród magazinban 1976-ban megjelent írás, ami azt szorgalmazta, hogy a vadásztársaságoknak női tagjai is lehessenek, illetve, hogy rendezzenek minél több családi vadászatot is (Izsákné, 2021).

1980-ra 229 főre nőtt a női vadászok száma, és egyre nagyobb szerepet töltöttek be a vadászatok mellett egyéb vadászattal kapcsolatos területeken is, mint például a vadászirodalomban vagy a vadgasztronómiában. A 90-es évek végére teret hódítottak a női vadászok több vadászattal kapcsolatos művészeti ág területén, legyen szó akár szépirodalmi alkotásokról, útleírásokról, kinológiai és vadgazdálkodási szakkönyvekről vagy festészetről, fényképészetről, kézműves ékszerek készítéséről. Ezek a nők tevékenységükkel sokat tettek a vadászati hagyományok és a vadász kultúra fenntartásáért, ápolásáért, illetve a vadászat társadalmi megítélésének javításáért (Izsákné, 2021).

3. ábra: Női vadászok. Forrás: Nimród, 1934.

Napjainkban a női vadászok száma egyre növekszik. Az Országos Magyar Vadászkamara adatai szerint a 2018-ban nyilvántartott 64.741 vadásznak 4,1%-a, míg 2020-ban a vadászok 4,7%-a volt nő (Tábori, 2021). Ez az arány három év alatt közel 5%-ra nőtt, a 2020/2021-es vadászati évben már 3145 női vadászt jegyeztek (Bajdik, 2018). Elmondható, hogy az 1999 és 2020 közötti időszakban folyamatos a növekedés a női vadászok arányában az összes vadászhoz képest (Tábori, 2021). Bár a hivatásos női vadászok aránya csak 1,2% (34 fő), de ez az arány is növekvő tendenciát mutat. A női vadászok arányában az egyes megyék tekintetében jelentős eltérések vannak, míg Somogy megyében 10,8% a női vadászok aránya, addig Borsod-Abaúj-Zemplén megyében csak 1,4% (Tábori, 2021). Jól mutatják a számok azt a jelenséget is, miképp a nők csak az utóbbi évtizedben kapcsolódtak be intenzívebben a vadászéletbe, kiugróan magasabb a nők aránya azok között, akik kevesebb, mint öt éve vadásznak, de a 10-15 éve vadászók között is nagyobb arányban találhatók nők.

Ez a korosztályok tekintetében is megmutatkozik, a legtöbb női vadász a 20-30 éves korosztályt képviseli (Korecz, 2023).

A női vadászokat a Diana Vadász hölgy Klub fogja össze, amely közel húsz éve, 2003. októberében alakult meg a Vadászati Kulturális Egyesület keretén belül, de annak önálló szekciójaként. Megalakulásukkor 150 női vadász tagja volt, jelenleg már közel 200 tagot számlálnak. A klub fő célkitűzése, hogy megváltoztassák, kedvező irányba mozdítsák el a közvélekedésben a vadászatról kialakult képet. Azt kívánják megmutatni, hogy a vadászat legfőbb értékrendje nem az állat leölése, hanem a természet szeretete, a vad iránti tisztelet, a vadállományról való gondoskodás és emellett a különleges társasági élmények szerzése. Működésük során a hangsúlyt a hagyományápolásra, szakmai események szervezésére és lebonyolítására (előadások, kiállítások, bemutatók, közös vadászatok) fektetik. Gyermekprogramok szervezésével szeretnék a vadászat, vadgazdálkodás és természetvédelem szépségeit már egészen fiatal korban megismertetni, ezért sok olyan programot szerveznek iskolás gyerekeknek, ahol mindezeket közvetlenül megtapasztalhatják, megismerhetik a vadászat igazi értelmét. A kulturális programokbeli szerep mellett szórakoztató programokat is szerveznek, mint például az évente megrendezésre kerülő Országos Diana Bál, amely az első 2004-es megrendezése óta nagy népszerűségnek örvend és hamar országos vadásztársadalmi eseménnyé nőtte ki magát. Rendszeresen részt vesznek önálló szervezetként a FeHoVa rendezvényein, hagyományos programjuk a Diana Kupáért folytatott koronglövő verseny, emellett rendszeresen képviseltetik magukat az országos és megyei vadásznapiakon is. A Klub megismertetése és népszerűsítése érdekében rendszeres szereplői a különböző média platformoknak (Papp, 2016).

A vadászat megítéléséről 2004-ben, majd 2019-ben készített, ezer fős felmérés szerint a lakosság különböző rétegei eltérő mértékben tájékozottak a vadászattal kapcsolatosan (Tárki, 2019). Az átlaghoz képest kevesebb ismerettel rendelkeznek a 66 évesek és afölöttiek, a 18-29 éves korosztály, és a legfeljebb 8 általános iskolát végzettek (Battay, 2020). Általában a férfiak több ismerettel rendelkeznek a vadászatról, mint a nők, illetve azok, akik szoktak vadászni, akiknek van vadászó ismerősük, családtagjuk. Továbbá a kutatásban a felnőtt magyar lakosságot kérdezték a vadászatról, vadgazdálkodásról. A vizsgálat során megállapították, hogy a válaszadók 47,8%-a szerint a vadászat lényege leginkább a vadászható fajok létszámának szakmai alapon történő szabályozása oly mértékben, hogy csökkenjenek az általuk okozott károk és az ebből adódó konfliktusok (Tárki, 2019). Legkevesebben azok vannak, akik a vadászatra, mint a kegyetlenség, agresszió kiélésére (6,6%), az állatok értelmetlen leölésére (5,7%) vagy egyéb módon (0,7%) tekintenek. Megállapították azt is, hogy a válaszadók

többsége (65,2%) a vadgazdálkodás lényegét a vadállomány és élőhelye egyensúlyának tervszerű fenntartásában, a vadállomány gondozásában, védelmében és hasznosításában látja. Az előzőekhez hasonlóan, ennél a kérdésnél is azok képviselik a legkisebb arányt, akik szerint a vadgazdálkodás a kegyetlenség, agresszió kiélésének az eszköze (4,0%), az állatok értelmetlen leölése (3,8%), egyéb (0,8%) (Hudácskó et al., 2019).

2.3 Híres vadászók

Híres vadásznőket az már ókorban is találhatunk, kezdve rögtön a római Diana és a görög Artemisz istennővel, akik napjainkig a vadászat alakjai. Mindkét kultuszban a főistenek egyike volt a vadászat szűz istennője. Artemisz Zeusz és Létó lánya, Apollón ikertestvére volt, a lányok és fiatal nők pártfogója és védelmezője. Alakja megjelenik az ókori görög irodalomban, ahol leggyakrabban a vadászat íjász istennőjeként és a vadon élőlényekének úrnőjeként ábrázolják. Egyes beszámolók azonban kevésbé jótékony megvilágításban írják le. A mitológia szerint ő ölte meg Oriont, aki szerelmével üldözte, medvévé változtatta egyik nimfáját Kallisztót, mert Zeusszal hált, megölte Niobe gyermekeit, mert az termékenységével kérkedett, szarvasbikává változtatta Actaiont, mert az megleste fürdőzés közben, illetve egy hatalmas vadkant küldött Kalydon elpusztítására, mert a város elhanyagolta a neki való áldozatot. Artemiszt az ókori görög művészet leggyakrabban gyönyörű leányvadászként ábrázolja tegezzel és íjjal vagy lándzsával. Gyakran kíséri szarvas vagy vadászkutya. A korai ábrázolások az állatok istennőjeként is hangsúlyozzák szerepét, és szárnyasan mutatják be, mindkét kezében egy-egy madárral vagy állattal (Cartwright, 2019).

Artemisz istennő római megfelelője Diana, aki a római mitológiában a vadászat, az érintetlen természet, a vadon élő állatok istennője, aki az íj mestere és magányosan a vadonban barangol. Diana egyaránt kerülte az isteneket és az embereket, jobban kedvelte a nimfák és az erdei lények társaságát. Őrizte szüzességét, kapcsolatban állt az alvilággal és a liminális zónákkal, az élőket a holtaktól, illetve a vadon élőket a civilizáltaktól elválasztó határokkal. Bár Diana római istennő volt, mitológiája és személyisége nagyrészt Artemiszre, a vadászat és a természet görög istennőjére épül. Diana Zeusz római megfelelőjének, Jupiternek és Latonának (Létó) gyermeke és Apolló ikertestvére volt. Születéstörténete megegyezik a görög Artemiszével. A római vallásban Dianát hármass istennőként imádták: a vadászat, a hold és az alvilág istennőjeként. A Diana-imádat a mai napig megtalálható a modern Wicca vallásban, a Diana-Wiccában. Ezekben a nőközpontú hagyományokban a természet istennőjének tekintik, és a bölcsesség, a termékenység és a megújulás forrásaként tisztelik (Apel, 2023).

Kutatások nyújtanak bizonyítékot arra, hogy éppúgy, mint az őskorban és az ókorban, a vadászat a középkorban sem volt kizárólagosan a férfiak privilégiuma (Hrodey, 2023). Annak ellenére sem, hogy a középkori vadászati kézikönyvek és tanulmányok, illetve a korabeli elbeszélések a vadászatot a nemes férfiak szabadidős kiváltságaként ábrázolták. A kevés írásos bizonyíték ellenére azonban nyilvánvaló volt, hogy a nőknek minden társadalmi szinten hozzá kellett járulniuk az olyan tevékenységekhez melyek gazdaságilag támogatták a vidéki és városi közösségeket. Művészettörténeti források – faliszőnyegek, festmények, faragványok, metszetek stb. – tanúskodnak arról, hogy a társadalom minden rétegéből származó nők űzték a vadászat különféle formáját (Haas és mtsai., 2020; Hedenstierna-Jonson és mtsai., 2017).

Míg az arisztokrata hölgyek lóháton, vadászkutyákkal üldözték a szarvasokat, addig a parasztasszonyok madarakat hálóztak, nyulakat görényeztek és őzhúst orvvadásztak. A történészek egyetértenek abban, hogy a vadászat, különösen a solymászat az arisztokrata hölgyektől elvárt, magas státuszú tevékenységnek számított. Másik kedvelt vadászati forma a vadászkutyákkal végzett falkavadászat volt, melyben a hölgyek is aktívan részt vehettek, ha úgy kívánták (Almond, 2009).

Ahogy a 17. században megnőtt a főúri asszonyok szerepe, kitágult tevékenységi körük is, átalakultak a főúri udvarok, melyekben a nőknek is hangsúlyosabb szerep jutott. A főúri asszonyok egyre meghatározóbb szerepet töltöttek be a gazdaság irányításában, a konfliktusok kezelésében és a kulturális életben is. Reprezentációs tevékenységeik közé tartozott a gazdasági ügyek irányítása mellett a leányok nevelése és kiházásítása, könyvkiadás, mecénási feladatok ellátása, legtöbbjük maga is valamilyen képzőművészeti alkotó volt. A korabeli naplókban, visszaemlékezésekből ismereteket szerezhetünk arról, hogyan mulatta az időt a korabeli nemesség. Kiváló forrásanyag a témában Rákóczi László vagy Thököly Imre naplója. Ilyen kikapcsolódási forma volt a vadászat is, melyről az említett naplókban sok bejegyzés szerepel. Ezekben feljegyzések szerepelnek arról, hogy Rákóczi Lászlót lánya, Erzsébet, míg Thököly Imrét felesége, Zrínyi Ilona is gyakran elkísérte a vadászatokra (Fischer, 2020).

Szenvedélyes vadász volt Rákóczi Erzsébet (1654-1707) is, akinek a nevéhez kötődik a kistapolcsányi vadaskert létrehozása. Gyermekkorától kezdve vadászott, különösen kedvelte a lovas agarászatot. Lovas- és vadászszenvedélyét édesapjától, Rákóczi Lászlótól örökölte. Vadászatai során íjat és lőfegyvereket is használt. Néhány versében hőn szeretett agarairól és lovairól is megemlékezik (Izsákné, 2021).

Amint az a fentiekben is látszik a középkorban is éltek olyan asszonyok, akik előszeretettel vettek részt vadászatokon. A Habsburgok híres vadászok voltak, a Habsburg család több női tagja is kiválóan vadászott, mint például I. Miksa felesége, Burgundi Mária, aki már

gyermekkorában is elkíserte apját vadászatokra. Kiválóan lovagolt, remekül értett az íjászhoz és a solymászathoz is. Halála is egy vadászbaleset miatt következett be, a vadászat során a várandós asszony leesett a lováról, életveszélyes sérüléseket szerzett és néhány hét múlva életét vesztette. A dinasztia másik kiváló vadász hölgye volt Habsburg Mária királyné (1528-1603), II. Lajos magyar király felesége, akit minden idők legjobb női solymászáként tartanak számon (Taylor, 2012).

Ausztria császárnéja és a magyarok királynéja, I. Ferenc József felesége, Erzsébet királyné volt az egyik leghíresebb arisztokrata vadász hölgy (4. ábra). Erzsébet kitűnő lovas volt, már négyévesen elkezdett lovagolni. Apja, Wittelsbach Miksa bajor herceg, a müncheni palotája mellé egy fedett, kör alakú manézszt építtetett, ahol saját maga is fellépett a kislánnyal együtt. Kedvelt és kiválóan űzött vadászati módja, a falkavadászat után kapta a falkavadászat királynője címet. Ennek a vadászati módnak előszeretettel hódolt szinte bárhol, különösen Olaszországban, Angliában és Írországban, de igazi falkavadásszá Gödöllőn vált, ahol a nagy vadaskertekben többféle állatot is űztek (Tolnainé, 2009).

4. ábra: Erzsébet királyné falkavadászatai Gödöllő környékén. Forrás: Tolnainé, 2009.

Erzsébet a kor szokásainak megfelelően női, ún. dámanyeregben lovagolt, amely sokkal veszélyesebb volt, mint férfi nyereg. Európa-szerte híres volt lovaglószenvedélyéről, népszerűvé tette Magyarországon a falkavadászatot, és divatba hozta a lovaglőöltözéket. Hosszú, fekete lovaglókostümöt viselt, barna hajkoronáján kis, kemény kalapot hordott. A királyi család szívesen töltötte az időt Gödöllőn, itt sokkal kötetlenebbül élhettek, mint Bécsben, szinte magánemberként. A királyi pár 1872-től tagja volt Pesti Rókafalka Társaságnak, az idényben összesen 26 alkalommal vadásztak, 9 alkalommal kaptak el rókát,

egy alkalommal a királyné is megszerezte a róka farkát. Erzsébet folyamatosan fejlesztette lovaglótudását, és a gödöllőinél jóval nehezebb terepen rendezett angliai vadászatok rendszeres résztvevője lett. Lovas pályafutásának csúcspontját az 1880. évi írországi falkavadászatok jelentették. Egészségi okból 1882 után egészen haláláig a hosszú séták vették át a lovaglás szerepét (Kókainé, 2020).

Ferenc József császár és Erzsébet királyné Gödöllő mellett szívesen időztek Bellyén, melynek vadászterületei Frigyes főherceg és Izabella főhercegasszony tulajdonában voltak. A főhercegasszony maga is szenvedélyes vadász volt, aki a 19. század végén, a 20. század elején meghatározó egyénisége volt a Monarchia-beli vadásztársadalomnak. Számos vadászon vett részt, elsősorban nagyvadas vadászaton, többek között bölényre és szarvasra vadászott. Mivel a vadászat mellett a fotózás is kedvelt tevékenysége volt, így meg is örököltette ezeket a vadászaton, melynek képeit ma is megtekinthetjük. A főhercegné egész családja, nyolc lány és egy fiú gyermeke is lelkes vadászok voltak. Híres vadász hölgyek minden korban jelen voltak, annak ellenére, hogy a világháborúk az ő számukat is jelentősen lecsökkentették.

A két világháború között, 1934-ben alakult meg az első magyar női vadászklub Magyar Női Vadászok Egyesülete néven. 1970-ben pedig egy svájci vadász hölgy, Marion Schuster, aki már többször is eredményesen vadászott nálunk, írta be magát örökre a vadásztörténelembe, mint az első és egyetlen nő, aki a világrekord gím trófeát tudott elejteni. Az általa elejtett bikát már jól ismerték Lentiben, megtalálták az előző két évben levetett agancsait is, és Marion Schuster is vadászott már rá, többször látta, de lövést nem adott le rá. Ez a gímtrófea megtekinthető a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban (Izsákné, 2021).

A "férfi mint vadász" koncepciót alkalmazó emberi evolúciós és prehistorikus tanulmányok kulcsfontosságú szerepet tulajdonítanak a vadászatnak fajunk kialakulásában. Ezek a leírások sokszor elhanyagolják a női szerepet az evolúcióban (Dizard & Stange, 2022). A nők szerepét és tevékenységeit a prehistorikus csoportokban és a kortárs gyűjtögető társadalmakban azonban egyre több tanulmány vizsgálja és igazolja (Cummings, 2014; Roberts & Cartmill, 1994). Ezek, a nők tevékenységeit közelről vizsgáló írások felfedik a hozzájárulásaik sokszínűségét (Dahlberg, 1983).

A Kaliforniai Egyetem régészei 2018-ban a perui Andok-hegységben feltártak egy kb. 9000 évvel ezelőtti temetkezési helyet, ahol emberi és állati csontok mellett egy lenyűgöző kőeszköz készletet is találtak, melyeket az ősi vadászok a nagyvadak elejtéséhez és a bőr kikészítéséhez használtak (Gershon, 2020). A további elemzések igen meglepőek voltak, mert az eszközök mellett talált maradványok egy nőtől származtak. A felfedezést követően több,

hasonló korabeli leletet megvizsgálva megállapították, hogy az őskori nagyvad vadászok 30-50%-a nő lehetett (Haas és mtsai., 2020).

Ez a tanulmány alapjaiban rengette meg a vadászó-gyűjtögető társadalmakról szóló korábbi, a nemi szerepekről szóló állításokat, melyek feltevése az volt, hogy az írott történelem előtti férfiak vadásztak, míg a nők gyűjtögettek az élelmet és nevelték az utódokat. Ez a felfedezés kihívás elé állítja az őseinkről általában feltételezett nemi szerepeket, mely szerint a férfiak vadászként, a nők gyűjtögetőként viselkedtek (Dvorsky, 2020). Sok kutató megkérdőjelezi a temetkezési helyen talált emberi maradványok és vadászeszközök közötti összefüggést. Felteszik a kérdést, hogy az eszközöket és a maradványokat vajon együtt temették-e el, az eszközöket valóban vadászathoz használták-e és nem vallási vagy szimbolikus eszközök voltak-e, használták-e, vagy hogy egyáltalán valóban a megtalált egyéné voltak-e az eszközök (Dvorsky, 2020).

A kutatást vezető régész azonban rámutatott arra, hogy ha egy férfi mellett találják ezeket az eszközöket, akkor nem támadják meg a vizsgálat eredményeit, a fenti kérdéseket nem teszik fel. A felfedezéstől felbuzdulva a kutatócsoport beleásta magát a korabeli ásatásokról szóló jelentésekbe és azt találták, hogy számos korábbi tanulmány tárta fel a hasonló vadászeszközök jelenlétét női maradványok mellett. Amikor egy nagyobb adathalmaz részeként áttekintették az egyedi eseteket, azt találták, hogy 429 temetkezésből a 27 ismert nemű egyed esetében, akiket vadászeszközökkel temettek el, 11 nő és 16 férfi. Ezek alapján még a legbizonytalanabb esetek kizárásával is megközelítőleg hasonló marad a vadászeszközökkel ellátott temetkezések esetében a nők és a férfiak aránya (Wei-Haas, 2020).

A perui Andokban felfedezett női leletet „Wilamaya Patjxa Individual Six”-nek vagy „WPI6”-nak nevezték el. WPI6 halálakor 17 és 19 éves életkor között lehetett (Milks, 2020b). A fogazatának elemzése alapján állapították meg, hogy a biológiai neme nő. Felfedezésekor lábait félig hajlított helyzetben találták, melljük óvatosan elhelyezve a kőszerszám gyűjteményt. Az eszközök között olyan, lándzsaszerű tárgyakat is találtak, melyeket valószínűleg nagyméretű állatok vadászatára használtak. A temetőben nagy emlőscsontok is voltak, ami jól mutatja a vadászat jelentőségét az akkori társadalomban (Milks, 2020a). A felfedezés megcáfolja az 1960-as évekre visszanyúló, „Man the Hunter model”-ként (Lee & DeVore, 1968; Sterling, 2014) ismert hipotézist, amely azt sugallja, hogy a vadászatot – és különösen a nagyvadás vadászatot – elsősorban, ha nem is kizárólagosan, a korábbi vadászó-gyűjtögető társaságok férfi tagjai végezték. Néhány korábbi régészeti lelet is alátámasztja az őskori női vadászok szerepét. Az oroszországi Szunghir 34 000 éves lelőhelyén a régészek két fiatal temetkezési helyét fedezték fel (Surugue, 2018), akik közül az egyik valószínűleg egy 9-

11 éves lány volt. A maradványok mellett 16 csontból készült lándzsát találtak, melyeket vadászatra használtak.

2017-ben újra vizsgálták egy svéd viking harcos híres temetkezési maradványait, amelyet a 20. század elején fedeztek fel, a harcost sokáig férfinak gondolták, de később megállapították, hogy a maradványok egy nőtől származnak (Hedenstierna-Jonson és mtsai., 2017). Ez a megállapítás jelentős vitákat váltott ki, és rámutatott arra, hogy a nemi szerepekről alkotott modern elképzeléseink hogyan befolyásolhatják a közelmúlt történelem értelmezését is (Milks, 2020b). Míg az általános vélekedés a vadászatot az egyik legférfiasabb tevékenységnek tekinti, az előbb felsorolt leletek ezt cáfolni látszanak.

3 Anyag és módszer

3.1 Kérdőíves vizsgálatok

Munkám során primer és szekunder kutatást végeztem. Primer kutatásom során az elsődleges kutatási módszerek között a szakértői mélyinterjúk és az online kérdőíves megkérdezés is szerepet kapott melyet a <https://online-kerdoiv.com/> alkalmazás segítségével, Professional programcsomaggal végeztem. Vizsgálataim során a saját, és az általam felkért személyek által lebonyolított megfigyelések, egyéni mélyinterjú és online kérdőíves kutatás módszerét alkalmaztam.

A kérdőíves vizsgálat során külön kérdőívet készítettem a nők számára és külön kérdőívet a férfiak számára. A kérdőívet közösségi média felületen tettem elérhetővé, hogy minél több emberhez eljuthasson. Első sorban arra voltam kíváncsi, hogy ugyanazt a jelenséget, hogy látják a vadásztársadalom nő és férfi tagjai, ezért a két kérdőívben – néhány kivételtől eltekintve – azonos kérdések szerepeltek.

A legtöbb kérdésnél előre meghatározott válaszok közül lehetett választani, néhány kérdésnél saját válaszadásra volt lehetőség. Bizonyos kérdéseket mindkét kérdőívben ugyanúgy szerepeltettem, mert fontosnak tartottam összehasonlítani, hogy ugyanazt a kérdést milyen szemszögből ítélik meg a vadászó férfiak és a vadásznők. A kérdőívek kitöltéséből származó eredményeket diagramokon ábrázoltam és szöveges értékeléssel elemeztem.

A szekunder kutatás eredményeképpen a vadászat fejlődéstörténetének rövid ismertetése után bemutattam történelmünk híres vadászholgyeit, illetve rávilágítottam a nők, az ősidőktől való vadászatban betöltött szerepére.

3.2 SWOT analízis

A SWOT elemzés az egyik legelterjedtebb szituációelemzés. Használható vállaltok, tevékenységek elemzéséhez, de akár személyes lehetőségeink feltárására is (Turi és mtsai., 2012). Lényege, hogy az erősségeket arra kell használni, hogy a gyengeségek és veszélyek szem előtt tartásával a lehetőségek megvalósítására törekedjünk. A SWOT analízis segítségével megpróbáltam beazonosítani a nők vadászatban betöltött szerepének erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és fenyegetéseit, ezáltal törekedve arra, hogy különböző javaslatokat tudjak megfogalmazni a témakörben.

A begyűjtött információk alapján SWOT analízis segítségével elemeztem a női vadászoknak a vadásztársadalomban betöltött szerepét, illetve helyzetét. A kérdőívek elemzésének és a SWOT analízis eredményének alapján felállítottam a vadásznők

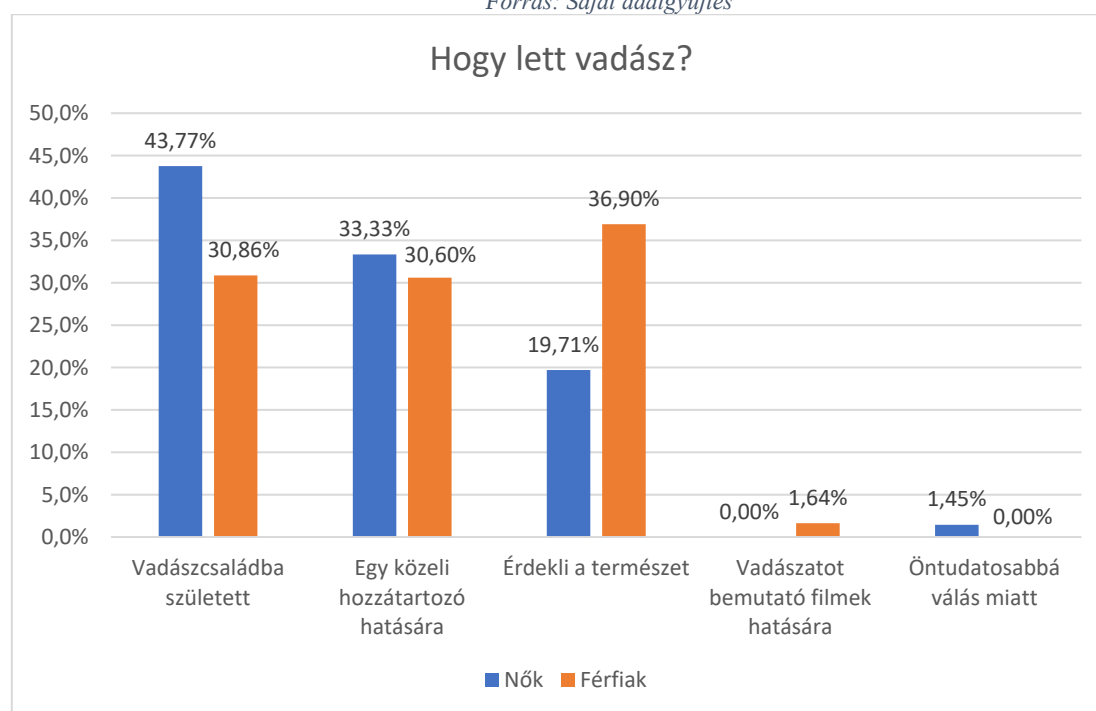
megítélésének problémafa-célfa térképét és felvázoltam a jövőképét. Vizsgálataim során a kapott eredmények elemzéseinek alapján igyekeztem olyan következtetéseket levonni és javaslatokat kidolgozni, amelyek alkalmazhatóak lennének a gyakorlatban is, valamint lefednék az esetlegesen felmerülő hiányosságokat.

4 Eredmények és értékelésük

4.1 A kérdőíves kutatás eredményeinek értékelése

Kérdőívem első kérdéseként azt szerettem volna megtudni, hogy a válaszadókat (N (nő)= 372, N (férfi)= 796, N=1168) mi motiválta abban, hogy ezt a hivatást vagy tevékenységet válasszák (5. ábra).

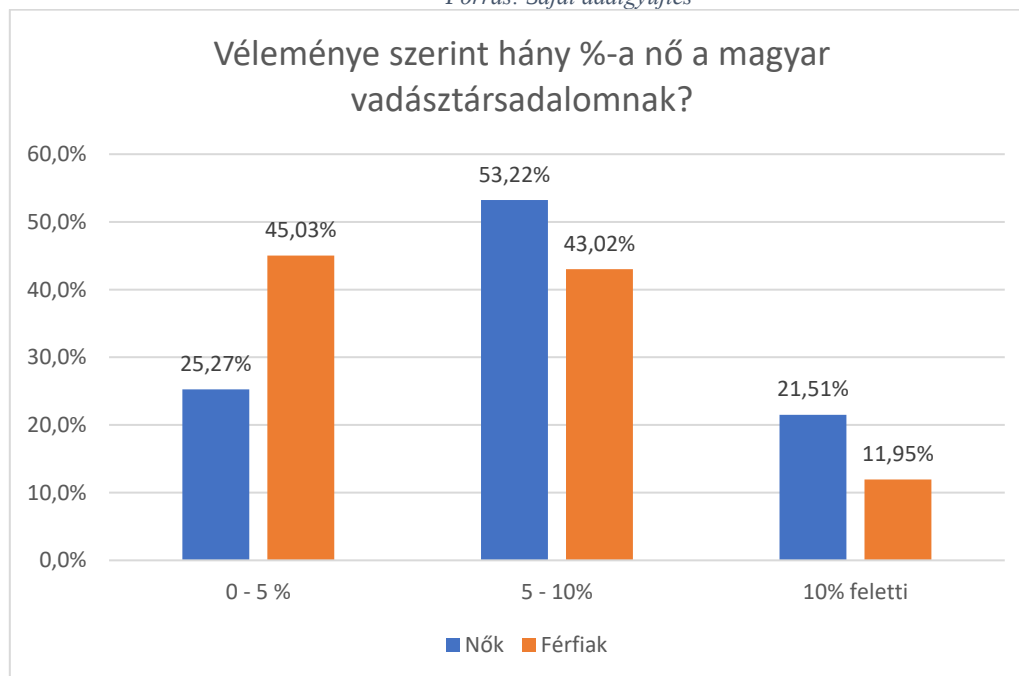
5. ábra: Motivációra vonatkozó kérdés (N (nő)= 372, N(férfi)=796)
Forrás: Saját adatgyűjtés

A diagramon jól látszik, hogy mindkét nem esetében igen erős motiváló tényező a családi vonatkozás. A férfi vadászadók jóval nagyobb aránya jelölte, hogy a természet iránt érdeklődik, mint a női válaszadók. A férfi válaszadók lehetséges motivációi között kis arányban (1,4%) ugyan, de megjelenik a vadászatot bemutató filmek hatása, míg ez a nőknél egyáltalán nem szerepel motivációként. Hasonlóan kis arányban jelenik meg a hölgy válaszadóknál öntudatosabbá válás a vadászat melletti érvek között, míg ez a férfiaknál egyáltalán nem észlelhető.

Érdekes válaszok születtek arra a kérdésre, amely azt vizsgálta, hogy mit gondolnak a férfiak és női vadászok arról, hogy a magyar vadásztársadalom hány %-a nő (6. ábra).

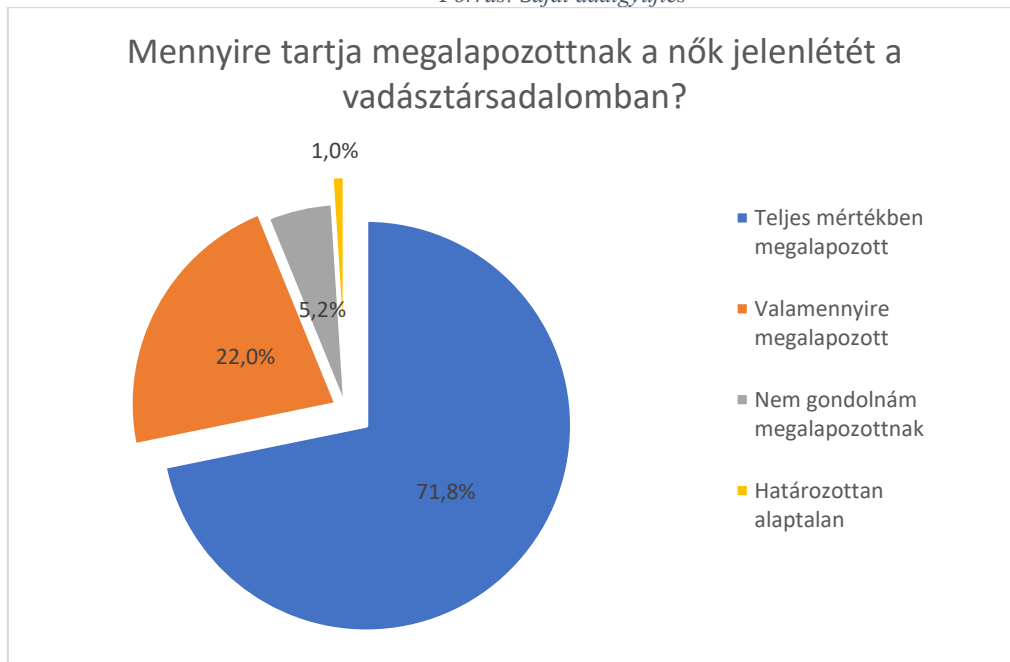
6. ábra: Vadásztársadalom megoszlására vonatkozó kérdés ($N(nő) = 372$, $N(férfi) = 796$)
Forrás: Saját adatgyűjtés

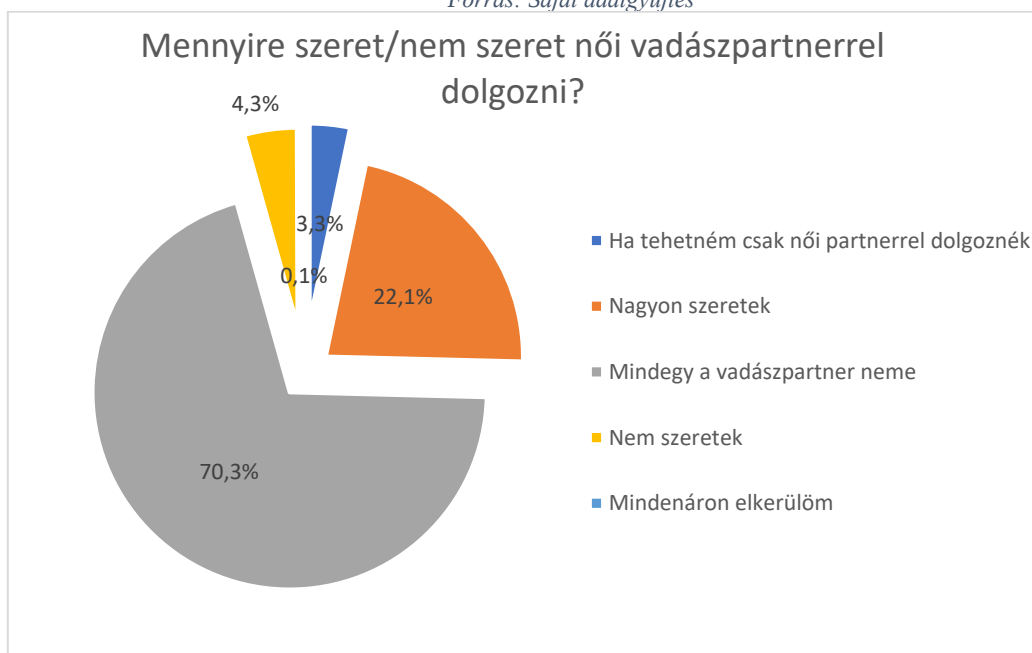
Az adatokból látható, hogy a férfi vadászok jóval kevesebbre becsülik a női vadászok számát, mint a hölgyek maguk. A férfi válaszadók közel fele becsüli a női vadászok számát 5% alattira, míg a női válaszadóknak csak negyede gondolja ugyanezt az arányt. A felső határnál is hasonló a helyzet a női válaszadók duplája véli úgy, hogy a női vadászok aránya a magyar vadásztársadalomban 10% feletti.

Ezek után arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a férfiak mennyire tartják megalapozottnak a nők jelenlétét a vadásztársadalomban, mennyire fogadja el a nők jelenlétét és ismeri el őket, mint vadász (7. ábra), illetve, hogy mennyire szeretnek, vagy épp nem szeretnek női vadászpartnerrel dolgozni (8. ábra). Ezeket a kérdéseket csak a férfiaknak szánt kérdőívben szerepeltettem. A válaszadók túlnyomó többsége (71,8%) teljes mértékben elfogadja a nők jelenlétét a vadászatok során, a férfiak 22%-a azonban nem tartja teljesen megalapozottnak, hogy nők is részt vegyenek a vadászatokon.

7. ábra: Vadász nők jelenlétének megalapozottságára vonatkozó kérdés (N (férfi)=796)
 Forrás: Saját adatgyűjtés

8. ábra: Vadászpartner személyére vonatkozó kérdés (N (férfi)=796)
 Forrás: Saját adatgyűjtés

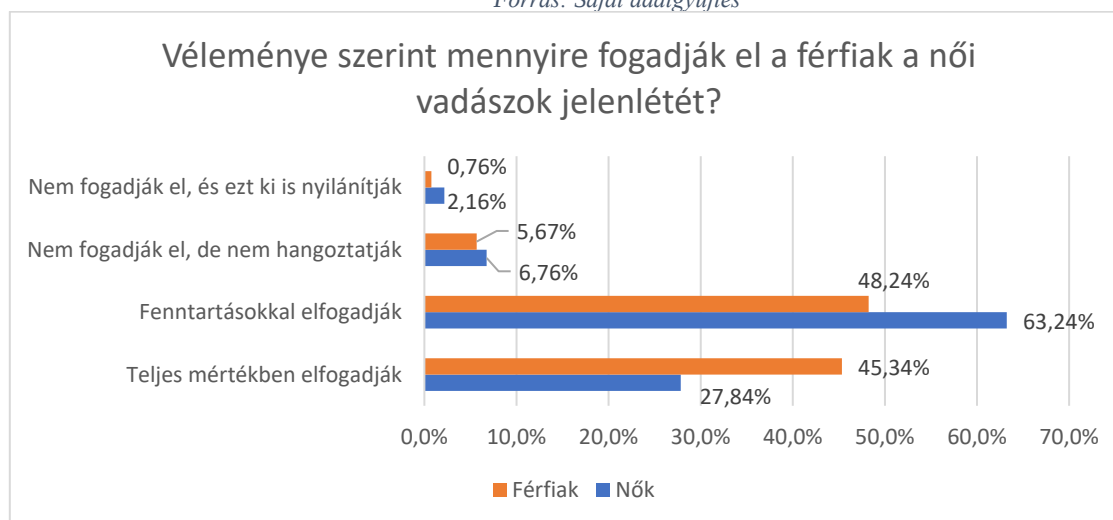

A vadásztárs személyére vonatkozó kérdésben ötször nagyobb arányban (22,1%) érkezett olyan férfi vadászoktól válasz, akik nagyon szeretnek női partnerrel dolgozni, mint olyanoktól, akik nem szeretnek (4,3%). De az eredményekből látszik, hogy az elsöprő többséget nem befolyásolja a vadászpartner neme.

A következő kérdést újra mindkét nemnek szóló kérdőívben szerepeltettem, miszerint a válaszadók véleménye szerint a férfi vadászok mennyire fogadják el női társaik jelenlétét a vadászatok során (9. ábra).

9. ábra: Vadásznők elfogadottságára vonatkozó kérdés (N (nő)= 372, N(férfi)=796)

Forrás: Saját adatgyűjtés

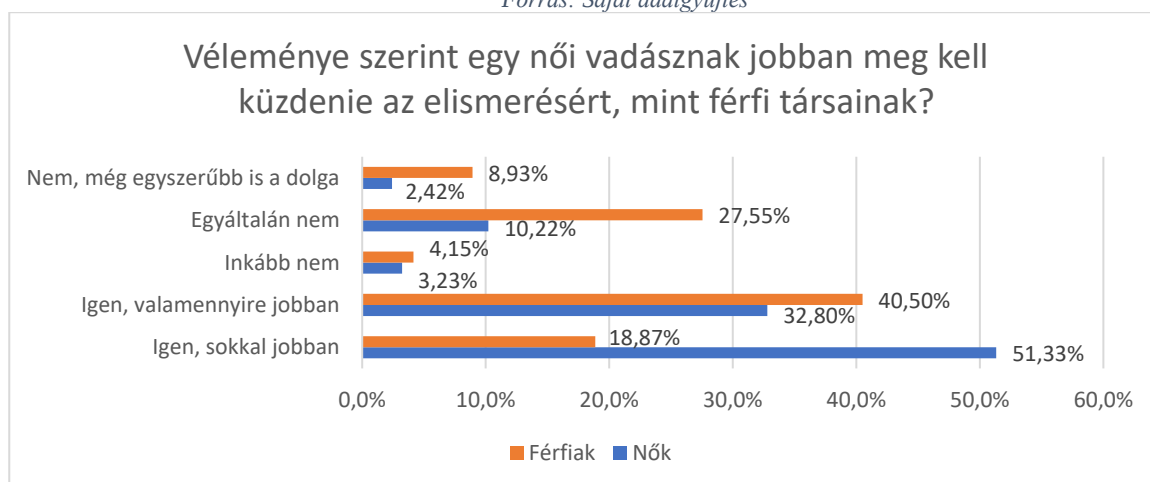

Az ábrán látható, hogy a két nem képviselői nem értenek egyet abban, hogy a férfi vadászok mennyire fogadják el női társaik jelenlétét. A férfi válaszadók 45,3%-a szerint ők teljes mértékben elfogadják a női vadászokat, ezzel szemben a női vadászoknak csak 27,8%-a látja úgy (17,5% eltérés), hogy férfi társaik elfogadják jelenlétüket. A férfi válaszadóknak 48,2%-a érez fenntartásokat a női vadászokkal kapcsolatban, míg a női vadászok 63,2%-a érzi úgy (15% eltérés), hogy férfi társaik fenntartásokkal fogadják jelenlétüket a vadászatok során és 2,2%-uk véli úgy, hogy nemtetszésüket hangosan ki is nyilvánítják. A két kérdés során a tapasztalt eltérésből látszik, hogy a nemek között nincs konszenzus van azzal kapcsolatban, hogy a női vadászok elfogadottsága milyen mértékű.

Hasonlóan eltérő vélemények érkeztek arra kérdésre is, hogy vajon egy női vadásznak jobban meg kell-e küzdeni az elismerésért, mint férfi társainak (10. ábra). A diagramon megfigyelhető, hogy azt még a férfi vadászok is megközelítőleg hasonló arányban (40,5%) elismerik, hogy női társaiknak valamennyivel jobban meg kell küzdeniük az elismerésért, de amíg a férfi válaszadóknak csak 18,8%-a véli úgy, hogy női társaiknak sokkal többet kell tennie az elismerésért, mint nekik, addig a női válaszadóknak 51,33%-a érzi ugyanezt. Ez jelentős különbség a többi válaszlehetőség közötti eltérésekhez képest. Sajnos a hagyományos társadalmi nemi szerepmoddal még mindig megmutatkozik a férfiasnak vélt tevékenységek megítélésében, ez érződik is a női válaszadók megjelenő statisztikáiban.

10. ábra: Vadásznők elismerésére vonatkozó kérdés (N (nő)= 372, N (férfi)=796)

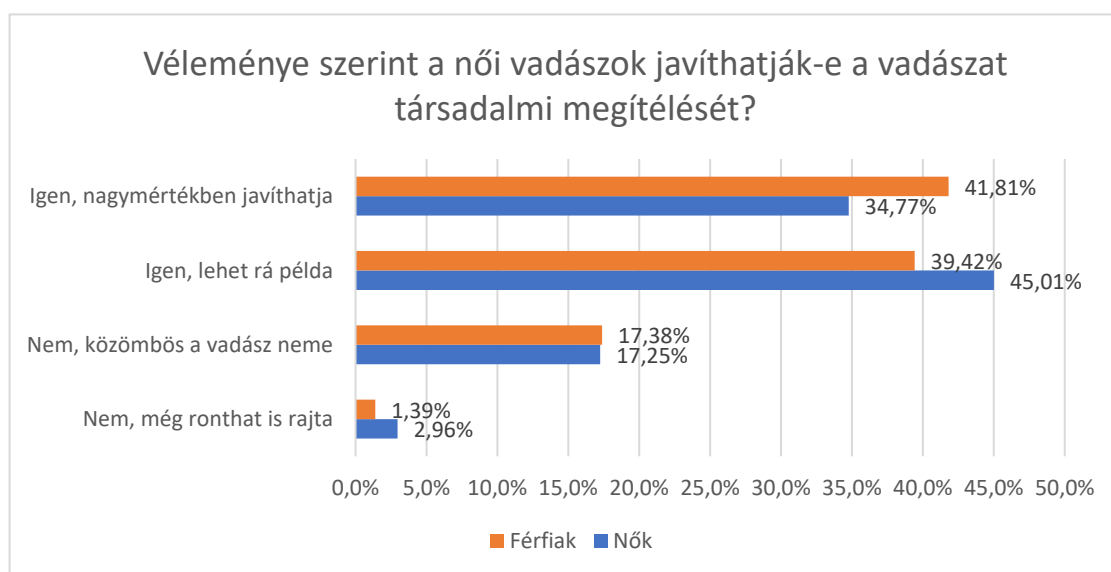
Forrás: Saját adatgyűjtés

Szerettem volna választ kapni arra a kérdésre is, hogy látják a vadásztársadalom tagjai, vajon a női vadászok jelenléte milyen befolyással van a vadászat társadalmi megítélésére. Ezt a kérdést mindkét nem képviselőinek feltettem (11. ábra). Az előző témától eltérően, ehhez a kérdéshez a férfiak álltak pozitívabban. 7%-kal több férfi válaszadó jelölte meg, hogy a nők jelenléte a vadászéletben nagymértékben javíthatja a vadászat társadalmi megítélését. A női válaszadók ennél óvatosabban fogalmaztak, legtöbbjük (45%) úgy véli, hogy lehet arra példa, hogy jelenlétük javíthatja a vadászat megítélését. Mindkét nem esetében (nők: 3%, férfiak: 1%) akadt olyan válaszadó ugyanakkor, aki úgy vélte, hogy jelenlétük a vadászéletben még ronthat is a vadászat amúgy sem túl pozitív társadalmi megítélésén, de az ilyen válaszok száma elhanyagolható volt.

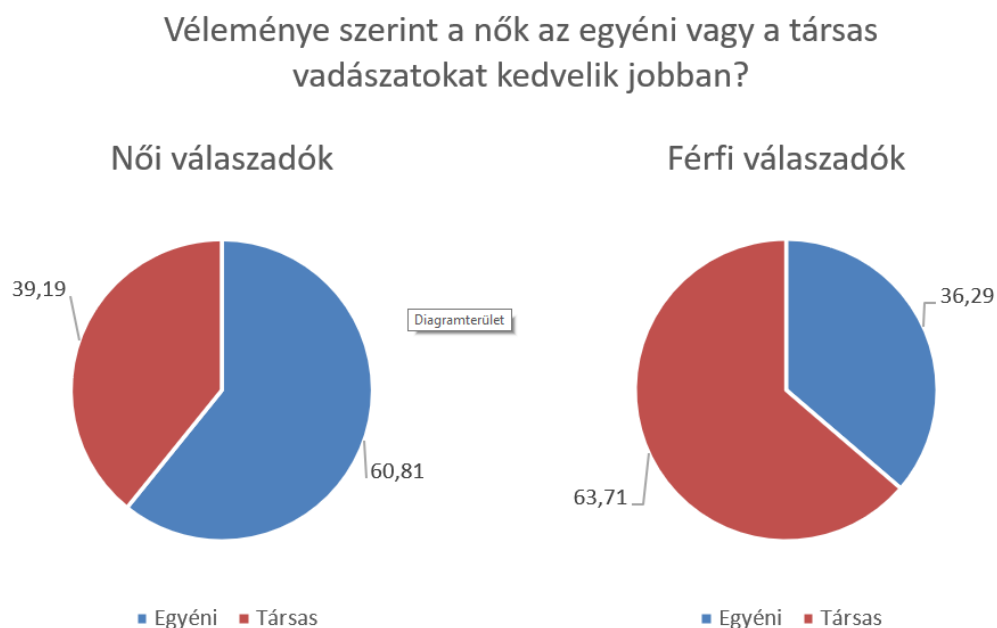
11. ábra: A női vadászok és a vadászat megítélése közötti összefüggés (N (nő)= 372, N (férfi)=796)

Forrás: Saját adatgyűjtés

Teljesen eltérő választ fogalmaztak meg a válaszadók a vadászat formájára vonatkozóan. A 12. ábrán jól látható, hogy a férfiak úgy gondolják, hogy a vadász nők többsége – véleményük szerint 63,34%-uk – inkább társas vadászatokon szeretnek részt venni, ami azonban nem igaz, hiszen a válaszadó hölgyek többsége (közel 61%-uk) jobban kedveli az egyéni vadászatokat.

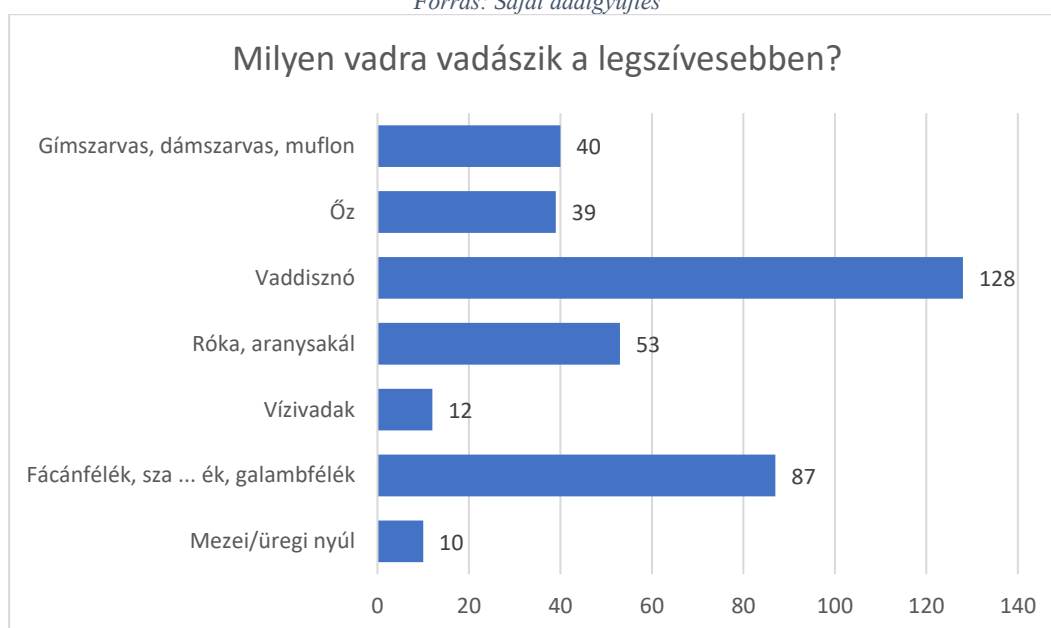
12. ábra: Női vadászok által kedvelt vadászati formára vonatkozó kérdés (N (nő)= 372, N (férfi)=796)
Forrás: Saját adatgyűjtés

Saját szöveges válaszadás lehetőségét jelöltem meg ahhoz a kérdéshez, amely így hangzott, hogy „Véleménye szerint a vadászatnak mely formája javasolható csak férfiak részére?”. A legtöbb férfi és női válaszadó egyetértett abban, hogy nincs a vadászatnak olyan része, amely kizárólag férfiak számára lenne ajánlható. Emellett azonban sok olyan válasz érkezett, amely megnevezi a vadászatnak olyan módjait, amelyek csak férfiak számára lennének javasolhatók. A férfi válaszadók közül, akik jelölték meg ilyen vadászati módot, azok főleg a vaddisznó vadászatát, azon belül is a hajtást nem javasolják a hölgyeknek. De vaddisznó vadászatánál megjelölték még a cserkelést és az utánkeresést is. Ez azért is érdekes, mert a vadászó hölgyek épp a vaddisznót jelölték meg, arra a kérdésre, hogy melyik vadra vadásznak a legszívesebben (13. ábra).

13. ábra: Női vadászok által kedvelt vadra vonatkozó kérdés (N (nő)= 372, N (férfi)=796)

Forrás: Saját adatgyűjtés

Tovább elemezve a „Véleménye szerint a vadászat mely formáját javasolják csak férfiak részére?” kérdésre érkezett válaszokról elmondható, hogy több férfi válaszadó megemlítette az éjszakai lesvadászatot, a magashegyi vadászatot, a kotorékozást, az íjjal, illetve a sólyommal történő vadászatot. Több férfi válaszadó írta azt a megjegyzést is válaszként, hogy a vadászatnak a kemény fizikai munkával járó folyamatai (pl. lesépítés, vad felrakása a gépjárműre, erdészei munkák stb.) nem nőknél való feladat. Születtek azonban olyan válaszok is – bár elenyésző százalékban –, melyek a vadászat minden formáját kizárólag férfiak számára javasolják. Néhány férfi válaszadó úgy véli, hogy a vadászat a nők számára idegen tevékenység, „genetikailag nincs beléjük kódolva”. Véleményük szerint a nő csak a jó társaság, családtagjuk vagy reprezentáció kedvéért vadászik, de többségük nem szenvedélyes vadász.

Ugyanerre a kérdésre válaszolva a női válaszadók nagyobb hányada véli úgy, hogy nincs olyan vadászati forma, amely csak férfiak számára lenne javasolható. Azok a válaszadók, aki jelöltek meg ilyen vadászati formát, legnagyobb arányban az utánkeresést jelölték meg, de megemlésték még néhányan a hajtást, a cserkelést, a kotorékozást és a sziklás terepen történő magashegyi vadászatot is, bár sokkal kisebb arányban, mint a férfi válaszadók. Több női válaszadó is megjelölte a férfiak számára ajánlott tevékenységek között a nehéz fizikai munkával járó folyamatokat, mint például a nagyvad cipelése és zsigerelése. A hölgy válaszadók körében nem született olyan válasz, amely nem ajánlaná a női vadászoknak az íjjal vagy sólyommal történő vadászatot, ellenben néhányan megjelölték az afrikai nagyvad vadászatot. A férfi válaszadók körében egyáltalán nem született olyan válasz, amely szerint

nem ajánlanák a hölgyeknek a hivatásos vadász, illetve vadőri munkakört, míg a női válaszadók közül néhányan – szám szerint öten – nem ajánlanák nőtársaiknak a hivatásos vadász, illetve vadőri munkakör betöltését.

4.2 A női vadászok szerepének SWOT analízise

A helyzetelemzésben megjelenésre kerülnek azok a külső és belső tényezők, melyek a női vadászoknak a vadásztársadalomban betöltött szerepére befolyással vannak. Az analízis bemutatja a vadász hölgyek jelenlegi helyzetét, előnyöket, hátrányokat, további lehetőségeket és azokat a negatívumokat melyek a vadásztársadalomban rájuk veszélyeket jelenthetnek. Egy vadász nő számára – éppúgy, mint minden más vadász számára – nagyon fontos az önkritika, hogy felismerje az erősségeit és ezeket értelmezetten ki is tudja használni. Az elemzéskor figyelembe kell venni a magyar vadásztársadalom helyzetét, a gazdasági-, társadalmi-, kormányzati hatásokat, melyek külön-külön, de együttesen is hatást gyakorolnak a vadászéletre. Ehhez az alábbi szempontokat vettem alapul:

- Erősségek: olyan tényezők, amelyek a vadász nők vadásztársadalomban betöltött szerepének szempontjából kedvezőnek számítanak.
- Gyengeségek: a vadász hölgyek jelenlétének kedvezőtlen jellemzői.
- Lehetőségek: kedvező tendenciákat leíró tényezők, amelyek kihasználásával javítható a vadászatnak, illetve a vadász nőknek a társadalmi megítélése.
- Veszélyek: kedvezőtlen tendenciákat leíró tényezők, amelyekre való felkészüléssel javítható a vadászatnak, illetve a vadász nőknek a társadalmi megítélése.

Erősségek (S)	Gyengeségek (W)
Szakkabeli családi háttér	Negatív társadalmi megítélés
Rendszeresen vadászók pozitív tapasztalatai, jó megítélése	Női vadászokkal szembeni fenntartás
Nagyfokú bizonyítási vágy	Elismerés nehezebb elérése
Erősödő jelenlét a vadásztársadalomban	Ugyanarról a kérdésről alkotott eltérő vélemények
	Nemek közötti eredendő társadalmi megkülönböztetés

Lehetőségek (O)	Veszélyek (T)
Homogén férfikultúra megtörése	Természet- és állatvédők negatív propagandája
Hatékonyabb marketing, több médiaszereplés	Vadászközösségben megjelenő társadalmi torzulás
Empatikus készségek érvényre juttatása	Görcsös megfelelési kényszer
	Eltérő teljesítményelvárások

A SWOT elemzés alapján a nők vadászatban betöltött szerepe erősségeket és gyengeségeket egyaránt mutat. Az erősségek közé tartozik a jellemzően vadászatban gyakorlott családi háttér, amely segíti a nőket a vadásztársadalomba való beilleszkedésben, valamint a rendszeresen vadászók női vadászokkal kapcsolatban szerzett pozitív tapasztalatai és jó megítélése, ami növeli a nők elfogadottságát. A nagyfokú bizonyítási vágy szintén fontos erősség, hiszen motiválja a nőket, hogy megmutassák képességeiket. Továbbá, az egyre növekvő jelenlét a vadásztársadalomban szintén erősíti a nők szerepét.

Ugyanakkor gyengeségek is megfigyelhetők, mint a negatív társadalmi megítélés, amely akadályozhatja a nők vadászati kultúrában történő elfogadását, valamint a női vadászokkal szembeni fenntartások, amelyek megkérdőjelezzik szakmai kompetenciájukat. Az elismerés nehezebb elérése és a nemek közötti eltérő vélemények is problémát jelentenek. Az alapvető társadalmi sztereotíp szerepeknek való megfelelési kényszer is nehezíti a nők érvényesülését a vadászatban.

A lehetőségek között szerepel a homogén férfikultúra megtörése, ami új perspektívákat hozhat a vadászközösségekbe, továbbá a hatékonyabb marketing és több médiaszereplés, amelyek pozitív irányba terelhetik a nők társadalmi megítélését. Az empatisz készségek érvényesítése szintén lehetőséget kínál a nők számára, hogy jobban kommunikáljanak és kezeljék a konfliktusokat a közösségben, akár a saját helyzetük előremozdításában a vadásztársadalmon belül.

A veszélyek közé tartozik a természet- és állatvédők negatív propagandája, amely kettős megítélést eredményezhet a női vadászok számára. A vadászközösségben megjelenő társadalmi torzulások és a görcsös megfelelési kényszer is veszélyeztethetik a nők érvényesülését. Emellett az eltérő teljesítményelvárások megnehezíthetik az egyenlő esélyek megteremtését.

Összességében a SWOT elemzés azt mutatja, hogy a női vadászok szerepe erősödik, de még mindig számos kihívással kell szembenézniük. A lehetőségek kiaknázásával, például a hatékonyabb marketingkommunikációval és a pozitív médiamegjelenésekkel, a nők javíthatják társadalmi megítélésüket és elfogadottságukat a vadásztársadalomban, ugyanakkor szükség van arra, hogy felülkerekedjenek a külső és belső nyomáson, és hangsúlyozzák szakmai kompetenciáikat, hogy elérjék az egyenlő elismerést és megbecsülést.

A stratégiaalkotás lényege, hogy a rendelkezésre álló információk alapján, de különösen a SWOT analízisből kiindulva különböző forgatókönyveket alakítunk ki, és vetünk össze egymással (Schooley, 2024). A stratégia egy általános terv egy vagy több hosszútávú vagy átfogó cél elérésére bizonytalan körülmények között. A stratégia azért fontos, mert a célok eléréséhez rendelkezésre álló erőforrások általában korlátozottak. A stratégia általában magában foglalja a célok és prioritások meghatározását, a célok elérése érdekében tett intézkedések meghatározását, valamint az erőforrások mozgósítását a cselekvések végrehajtásához (Jasti és mtsai., 2019). A stratégia leírja, hogy a célokat hogyan érik el az eszközökkel. A stratégia úgy is definiálható, mint a célok ismerete, az események bizonytalansága és mások valószínű vagy tényleges viselkedésének figyelembevétele. Ha szorosan a SWOT elemzésre építünk, akkor négyfajta stratégia határozható meg (Turi és mtsai., 2012) :

- A védekező stratégia egy részterület gyengeségeit vizsgálja úgy, hogy elemzi a problémahalmazt tovább súlyosbító várható tendenciákat (veszélyek). A gyengeségekből és veszélyekből áll össze az a megoldandó problémahalmaz, aminek megváltoztatását célozza a védekező stratégia.
- A támadó stratégia az erősségeket veszi számba, és épít az ezek kiaknázását segítő esélyekre. A kereslet megváltozása esetén az új kereslet kielégítéséhez rendelkezésre álló adottságok

jobb lehetőséget teremtenek egy kitörési stratégia számára, mint a statikus helyzet. Olyan erősség azonban nem jelentheti a támadó stratégia részét, amelyet külső tényezők (veszélyek) várhatóan erodálnak.

- A kedvező külső lehetőségek és a gyengeségek által bezárt negyedbe sorolható „változásorientált” célokkal, stratégiákkal már óvatosabban kell bánni, csakis jól meghatározott preferencia-sorrend alapján szabad változásokat kezdeményezni a kedvező külső trendeket meglovagolva, a meghatározó gyengeségek teljes vagy részleges felszámolását követően.
- A veszélyek és erősségek közös területére eső „diverzifikált” fejlesztések kockázatosak, a fejlesztés nagy körültekintést igényel. Főleg akkor van értelme ezekkel a területekkel foglalkozni, ha az első negyedbe tartozó offenzív stratégiát igénylő területek nem nagyon léteznek.

A SWOT elemzés alapján a nők vadászatban betöltött szerepének erősítésére több stratégia alakítható ki. Először is, a nők szakmabeli családi háttérét és a rendszeresen vadászó nők pozitív élményeiket hangsúlyozva lehetőséget kell biztosítani számukra, hogy tapasztalataikat és tudásukat megosszák a közösségen belül. Workshopok, tréningek és rendezvények szervezése, ahol női vadászok beszélnek tapasztalataikról, segíthet a nők elfogadottságának növelésében. Emellett fokozott marketing- és PR-tevékenység is lehetséges a nők vadászatban betöltött szerepének javítása érdekében. A pozitív női példák bemutatásával a médiában, mint például interjúk, cikkek vagy közösségi média kampányok, növelhető a nők láthatósága a vadásztársadalomban, így hozzájárulva a társadalmi megítélés javításához. Fontos a nők szakképzettségének és szakmai kompetenciáinak fejlesztése is; a képzések és tanfolyamok biztosítása segíthet a nők szakmai elismerésének növelésében, valamint a férfiak által gyakorolt sztereotípiák lebontásában.

A női vadászok közötti közösség és hálózatok megerősítése érdekében a helyi vadászklubok és egyesületek tagjaivá válás ösztönzése hasznos lehet. A közös programok és események szervezése, amelyek célja a női vadászok közötti támogatás és tapasztalatcsere elősegítése, erősítheti a közösség összetartását. Egy szélesebb körben történő férfi vadászokkal folytatott eszmecsere is megmutathatja a női vadászoknak, hogy az elfogadottságuk sokkal nagyobb, mint azt hiszik.

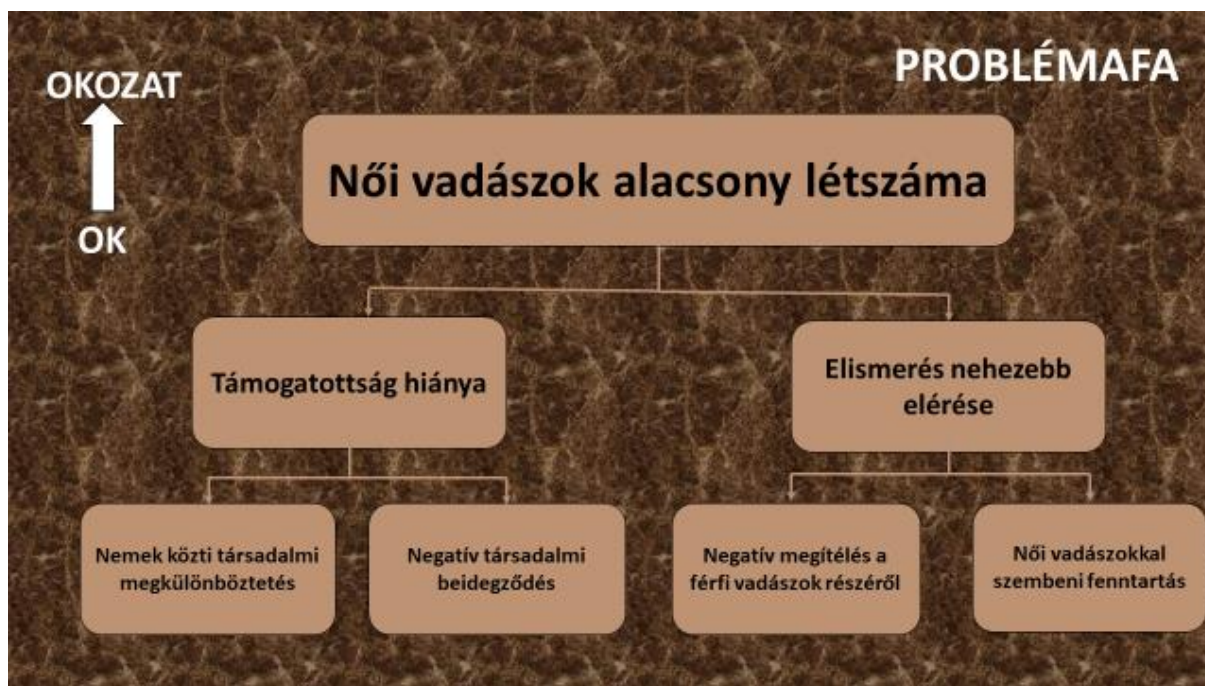
A természet- és állatvédő szervezetekkel való párbeszéd elősegítése szintén fontos, hogy a nők vadászatban betöltött szerepéről és annak pozitív aspektusairól beszéljenek, ezáltal is csökkentve a vadászat negatív megítélését. Végül, a női vadászok elismerésének

megkönnyítése érdekében olyan díjak és elismerések létrehozása is hasznos lehet, amelyek kifejezetten a női vadászok szakmai teljesítményét jutalmazzák. Ezek a stratégiák összességében hozzájárulhatnak a nők helyzetének javításához a vadásztársadalomban, a társadalmi megítélésük és elfogadottságuk növeléséhez, valamint a szakmai fejlődésükhöz.

4.3 Jövőkép

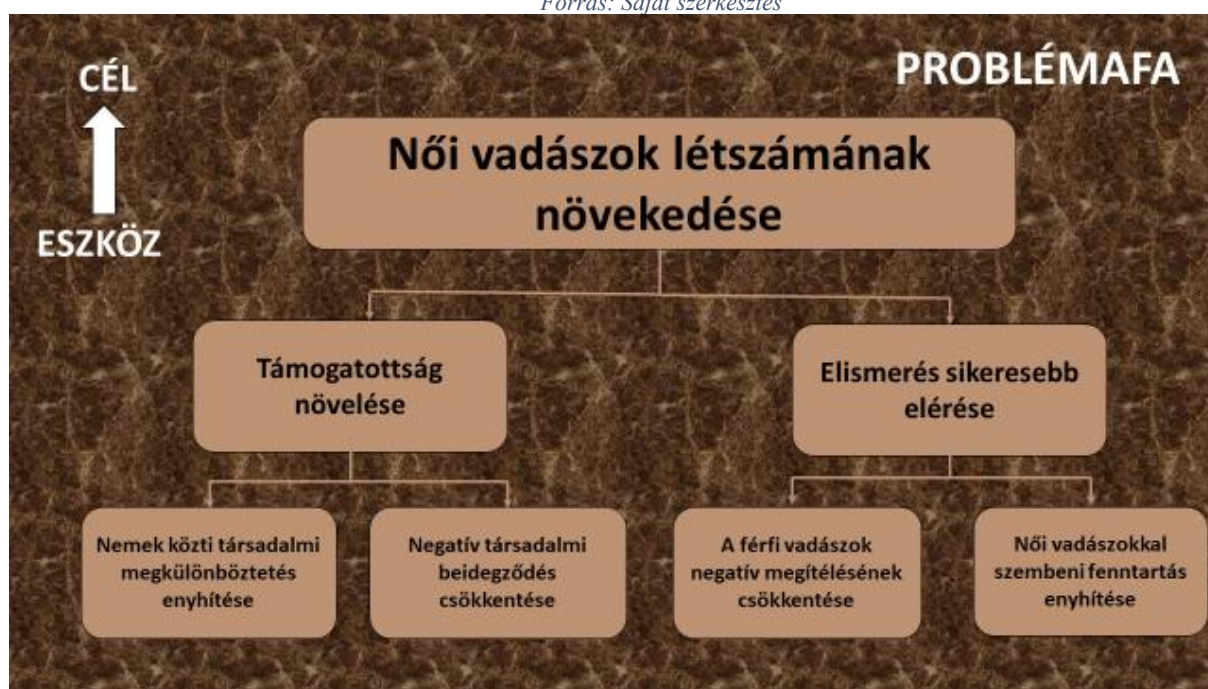
Az előző fejezetben összeállított SWOT analízis alapján fel lehet rajzolni a női vadászok megítélésének problémafáját. A probléma-elemzés a főbb problémák azonosítását, valamint az okok és következmények meghatározását segítő probléma-fa elkészítését foglalja magában, melyek során a problémák láncolatának részletes feltárását és elemzését végezzük el (Vlachodimitriou, 2021). A problémafa a helyzetelemzés és a SWOT analízis zárásaként segít a SWOT megállapításai közötti összefüggéseket feltárni (Pölöskeiné, 2009). Az első lépésben össze kell gyűjteni a vélt, illetve valós részproblémákat. A nem releváns problémákat kiszűrni és az azonos tartalmú, de más kifejezésekkel megadott problémákat egyetlen meghatározással leírni. A következő, leglényegesebb lépésben ok-okozati összefüggéseket kell feltárni, és meg kell határozni az egyes problémák relatív súlyát, valamint a befolyásolható és nem befolyásolható problémák körét (Balogh & Urbánné Malomsoki, 2017). A gyakorlat eredménye egy ágakra bomló fastruktúra, amely világosan mutatja a területen jelentkező problémák ok-okozati összefüggéseit, rávilágít arra, hogy a részproblémák hogyan függenek össze a főproblémával. A problémák hierarchikus sorrendje alkotja a problémafát. Megalkottam a kérdőívek alapján a problémafát (14.ábra), ahol az egyes szintek azt jelzik, hogyan következik egyik probléma a másikból.

14. ábra: A női vadászok vadásztársadalomban való jelenlétének problémafája, Forrás: Saját szerkesztés

A célkitűzésfa az ok-okozati logika helyett eszköz-eredmény összefüggésben ábrázolja a problémák megoldását célzó fejlesztési utakat (Szigethy, 2024). Ezek után azt döntjük el, hogy a fa melyik részletét valósítjuk meg, azaz kiválasztjuk azt a konkrét célkitűzést, amelynek eléréseért reálisan a legtöbbet tudunk tenni. A konkrét célkitűzés felett közvetlenül szereplő cél lesz az átfogó célunk, míg a konkrét célkitűzéshez alulról kapcsolódó célok lesznek az eredményeink, amelyek megvalósításához a tevékenységeket rendelni kell. A 15. ábrán bemutatott célfa megmutatja, hogy a fő probléma megoldásához milyen részfeladatok megvalósításával juthatunk közelebb.

15. ábra: A női vadászok vadásztársadalomban való jelenlétének célfája.
Forrás: Saját szerkesztés

5 Következtetések

Az online kérdőívet, amely szakdolgozatom alapját szolgálja többszáz nő és férfi töltötte ki, amely jól mutatja, hogy az embereket foglalkoztatja a téma és fontosnak tartják, de legalábbis kialakult véleményük van a helyzetről. A kérdőív válaszainak elemzése során érdeklődéssel figyeltem, ahogy az azonos kérdésre mennyire különböző válaszokat adtak a férfiak és a nők. Mivel a kérdőív kitöltése anonim volt, ezért feltételeztem, hogy a válaszadók őszinte válaszokat adtak a kérdésekre és nem udvariassági alapon töltötték ki azt, elfedve valódi véleményüket.

Ha az előbbi feltételezést vesszük alapul, akkor több kérdés tekintetében is kiütközik, hogy a nők sokkal negatívabban vélekednek a feljük irányuló megítélés kérdésében. Azokban a kérdésekben, amik arra irányultak, hogy a férfi vadászok mennyire fogadják el női társaik jelenlétét a vadászatok során, illetve mennyire tartják megalapozottnak jelenlétüket a vadásztársadalomban igen eltérő vélemények születtek a férfi és a női válaszadók csoportjaiban. A férfi válaszadók nagy többsége pozitívan ítéli meg a nők jelenlétét mind a vadásztársadalomban, mind a konkrét vadászatokon. A női válaszadók többsége viszont nem így látja, véleményük szerint a férfiak sokszor elutasítók velük szemben. Abban azonban mindkét nem véleménye megegyezik, hogy a vadász hölgyeknek jobban meg kell küzdeniük az elismerésért, mint férfitársaiknak. Ez valószínűleg nem a jelenlegi helyzetből adódik, sokkal mélyebben gyökerezik és a nemek közti eredendően eltérő megítélésre vezethető vissza, amely nemcsak a vadászat, de az élet számos más területén is felfedezhető.

Ugyanakkor a legújabb felfedezések például a vadászat tekintetében is ledönthetik az alapvető nemi sztereotípiákat, mivel számos olyan lelet került felfedezésre, amely vadászó nők maradványaira utal (Gershon, 2020; Haas és mtsai., 2020; Qubit.hu, 2023). Ami öröndetes eredmény, hogy nemcsak a női, hanem a férfi vadászok többsége is úgy véli, hogy a női vadászok jelenléte a vadásztársadalomban javíthatja annak megítélését és magának a vadászatnak a társadalmi elfogadottságát.

A női vadászpartnerrel való közös munka kérdésére szinte teljes mértékben pozitív választ adtak a férfi válaszadók, egyetértve azzal, hogy akár egyéni, akár társas vadászatok alkalmával pozitív irányba befolyásolja a vadászat folyamatát a női vadászok jelenléte. Ez magyarázható azzal, hogy a nők életük során más szocializáción mennek keresztül, így más szociális érzékekkel is rendelkeznek, amelyek segíthetik őket a jobb kommunikációban (Szadvári és mtsai., 2023). Sokan adtak olyan választ, hogy örömet jelent számukra nőkkel együtt dolgozni. Amellett, hogy a nők általában kockázatkerülőbbek és megfontoltabbak, mint

a férfiak, a két nem között a megfelelési kényszer szempontjából is jelentős különbség van. A férfiak számára általában nehezebb beismerni, ha rosszul döntöttek bizonyos szituációkban, a nők a tapasztalatok alapján higgadtabban reagálnak ugyanabban a helyzetben.

Több férfi válaszadó fogalmazott meg pozitív tapasztalatokat a női vadászpartnereik megbízhatóságával, precizításával és pontosságával kapcsolatban. Több válaszadó látja a női kollégákat következetesebbnek a férfi kollégáiknál, véleményük szerint, ha egy női kolléga valamit felvállal, akkor azt biztosan meg is csinálja a lehető legjobb tudása szerint. Véleményük szerint a nőkben számos olyan személyiségjegyet van jelen, amelyekkel meg tudnak felelni olyan viselkedésformának és feladatoknak, amiket a férfiak nem szívesen csinálnak meg vagy nem alkalmasak rá.

Sok férfi válaszadó véli úgy, hogy a női vadászok jelenléte a társaságban pozitív hatással van a vadászat kimenetelére, a férfiak jobban koncentrálnak a feladatra, háttérbe szorítják a „macsó dolgokat”, nem pazarolják az időt felesleges erőfitogtatásra és vitákra, sokkal kulturáltabban folyik a kommunikáció és összehangoltabb a tevékenység folyamata, a férfiak „összekapják” magukat. Meglátásaik szerint nemcsak a homogén férfikultúra megtörése miatt hasznos a nők részvétele a vadászatokon, többen is úgy vélik, hogy a vadász hölgyeknek sokszor vannak jó ötleteik, újszerű és kreatív meglátásaik, amik segíthetnek az esetlegesen felmerülő problémák megoldásában. Ha nők is részt vesznek a vadászon, akkor az eltérő habitusok és dinamikák nem engedik elfajulni a rossz irányba induló interperszonális kapcsolatokat.

Eredményeim alapján megállapítottam, hogy annak ellenére, hogy a női vadászok száma egyre növekszik – a 2020/2021-es vadászati évben már 3145 női vadászt jegyeztek –, a hivatásos női vadászok aránya csak 1,2% (34 fő), bár az arány is növekvő tendenciát mutat.

A kapott válaszokból kiderült, hogy a női vadászok esetében a vadász hivatás választásában legerősebb motiváló tényező a családi vonatkozás. A válaszadók 71,8 %-a teljes mértékben megalapozottnak tartja a női vadászok jelenlétét a hazai vadásztársadalomban és 70,3 %-ának mindegy a vadászpartnerének neme. A férfi válaszadók 45,3%-a szerint ők teljes mértékben elfogadják a női vadászokat, ezzel szemben a női vadászoknak csak 27,8%-a látja úgy, hogy férfi társaik elfogadják jelenlétüket. A férfi válaszadóknak 48,2%-a érez fenntartásokat a női vadászokkal kapcsolatban, míg a női vadászok 63,2%-a érzi úgy, hogy férfi társaik fenntartásokkal fogadják jelenlétüket a vadászatok során. Míg a férfi válaszadóknak csak 18,8%-a véli úgy, hogy női társaiknak sokkal többet kell küzdeni az elismerésért, mint nekik, addig a női válaszadóknak 51,33%-a érzi ugyanezt.

A férfi válaszadók fele véli úgy, hogy a nők jelenléte a vadászéletben nagymértékben javíthatja a vadászat társadalmi megítélését. A női válaszadók ennél óvatosabban fogalmaztak,

45 %-uk úgy véli, hogy lehet arra példa, hogy jelenlétük javíthatja a vadászat megítélését. A női válaszadók közel 3%-a vélte úgy, hogy jelenlétük a vadászéletben még ronthat is a vadászat társadalmi megítélésén. A férfi válaszadók többséges szerint a vadásznők inkább társas vadászatokon szeretnek részt venni, amit azonban a válaszadó hölgyek megcáfoltak, közel 61%-uk jobban kedveli az egyéni vadászatokat. A legtöbb férfi és női válaszadó egyetértett abban, hogy nincs a vadászatnak olyan része, amely kizárólag férfiak számára lenne ajánlható. A válaszadók közül, akik jelölték meg ilyen vadászati módot, azok főleg a vaddisznó vadászatát, azon belül is a hajtást, a cserkelést és az utánkeresést nem javasolják a hölgyeknek. A vadásznők azonban épp a vaddisznót jelölték meg, arra a kérdésre, hogy melyik vadra vadásznak a legszívesebben. Emellett több női válaszadó is megjelölte a férfiak számára ajánlott tevékenységek között a nehéz fizikai munkával járó folyamatokat, mint például a nagyvad cipelése és zsigerelése, valamint a hivatásos vadászi, illetve vadőri munkakör betöltését.

A férfi válaszadók többsége egyetért abban, hogy a nők jelenléte a vadászatban befolyásolja annak menetét. A válaszok azonban megoszlanak abban a tekintetben, hogy pozitív vagy negatív irányban befolyásolja. Több válaszadó véli úgy, hogy a vadásznőknek nagy szerepe van a vadászat társadalmi megítélésének javításában. A férfi és a női válaszadók is egyetértenek abban, hogy az elismerését jobban meg kell küzdeniük a nőknek, mint férfi társaiknak. A kérdésekre kapott válaszokból összességében az a következtetés vonható le, hogy a vadászó nők megítélése férfi kollégáik szempontjából az esetek túlnyomó többségében nagyon pozitív. Több kérdés tekintetében is kiütözik, hogy a nők sokkal negatívabban vélekednek a feléjük irányuló megítélés kérdésében, mint ahogy azt férfi kollégájuk gondolják.

A női és a férfi vadászok többsége is úgy véli, hogy a női vadászok jelenléte a vadásztársadalomban javíthatja annak megítélését és magának a vadászatnak a társadalmi elfogadottságát. A pozitív tapasztalatok ellenére, még mindig igen alacsony a vadásznők létszáma a vadásztársadalomban. Ennek oka éppúgy keresendő a nemek közti társadalmi megkülönböztetésben, mint a nemek közti társadalmi sztereotípiák és nemi modellek létezésében. Ehhez társul a férfi vadászok némelyikének részéről még mindig tapasztalható negatív megítélés a női vadászok felé, illetve a velük szembeni fenntartás. A helyzeten nagyban javítana, a nemek közti társadalmi megkülönböztetés enyhítése, illetve a nemekhez kapcsolódó társadalmi szerep tradíciójának csökkenése. A női vadászokkal szembeni fenntartást enyhítheti a rendszeresen vadászó férfi társaik pozitív tapasztalatai, és annak hatékony kommunikálása.

Alapvetően megállapítható, hogy a nők alacsony száma alacsony a vadásztársadalomban és kevesen vesznek részt a vadászatokon. Ennek oka lehet az, hogy a nők úgy érzik, hogy nincs támogatottsága a női vadászoknak sem össztársadalmi szinten, sem a vadászok körében, gyakran élnek meg - vélt vagy valós - hátrányos megkülönböztetést. Természetesen szerepet játszik a megszokott társadalmi női szerep látszólagos ellentéte a vadászattal, valamint a nők háztartásban töltött magasabb munkaóráinak száma (háztartási munka, láthatatlan munka) is hozzájárulhat ehhez az arányhoz (Horváth és mtsai., 2017). Ezen kívül az olyan a társadalomban régóta jelen lévő előítéletek is dominálhatnak, amelyek a nőket úgy bélyegzik meg, hogy akár fizikai, akár lelki adottságaik nem felelnek meg a vadászathoz.

Hosszú távon feltételezhető, hogy a nők egyre nagyobb arányban lesznek a vadásztársadalom tagjai, hiszen a társadalmi szerepek elmosódásának korszakát éljük. Azt, hogy támogassuk a női vadászok megjelenését a vadászatok során segíthetjük azzal, hogy csökkentjük a társadalmi beidegződéseket, elismerjük és támogatjuk a női vadászokat tevékenységükben. A támogatottság növelése mellett rendkívül fontos lenne a női vadászok elismerése, a negatív megítélés csökkentése és a női vadászokkal szembeni fenntartások enyhítése.

6 Összefoglalás

A vadászat megítélése a modern társadalomban kényes és nehezen kommunikálható téma, komoly feladat egy kívülálló számára megértetni a vadászat jelentőségét legyen szó a vadgazdálkodásról vagy a rekreációról (Földvári & Rung, 2018). A témán belül is külön megítélés részét képezi a nők vadászatban betöltött szerepe, amelyet szakdolgozatom témájaként választottam. Az országban egyre több női vadász van, de számuk így is csekély a férfiakéhoz képest. 2015-ban a vadászjellel rendelkező 63 ezer főből mindössze 1800 fő volt nő (Leitner, 2015). Ez a szám 2021-re nagyot nőtt, hiszen ekkor 3365 női vadászt tartottak számon (Méhes, 2021).

Dolgozatomban a nők vadászatban, vadásztársadalomban betöltött szerepét és helyzetét vizsgáltam. Magam is aktívan vadászom, vadászcsaládban születtem, a vadászvizsgámat 2019-ben szereztem meg. A témakör kiválasztásában és megírásában az évek során szerzett rengeteg élmény, illetve a saját bőrömmön megszerzett tapasztalatok inspiráltak. Munkám során azt szerettem volna megtudni, hogy milyen a vadásznők társadalmi és szakmabeli megítélése, a vadászok és vadásznők véleménye mennyire egyezik meg vagy tér el ugyanazokban a kérdésekben, mennyire látják más szemszögből a nők aktív jelenlétét a vadásztársadalomban, illetve, hogy a két nem képviselői milyen véleményt formálnak néhány sarkalatos kérdésben. A kutatási téma kiválasztásában aktív vadászként, személyes indokaim mellett annak kiderítése is motivált, hogy milyen a női vadászok megítélése a vadásztársadalomban, hogy vélekednek jelenlétükről férfi kollégáik, illetve, hogy ítélik meg maguk a női vadászok saját helyzetüket a vadásztársadalomban. A kérdésekre érkezett válaszokból statisztikai elemzést végeztem, a kapott eredményeket diagramokon ábrázoltam és szöveges értékeléssel elemeztem. A kérdőív kitöltésére nagy számú vállalkozó akadt, a témával sikerült felkelteni a vadásztársadalom figyelmét, ami már mindenképpen egy hasznos eredménynek tekinthető. A begyűjtött információk alapján SWOT analízis segítségével elemeztem a női vadászoknak a vadásztársadalomban betöltött szerepét, illetve helyzetét. A kérdőívek elemzésének és a SWOT analízis eredményének alapján felállítottam a vadásznők megítélésének problémafa-célfa térképét és felvázoltam a jövőképét.

Az online kérdőív, amelyet a szakdolgozat alapjaként használtam, több száz nő és férfi véleményét gyűjtötte össze, és rávilágított a nemek közötti eltérő nézetekre a vadászat világában. A kérdőív anonim kitöltése lehetőséget adott az őszinte válaszokra, amelyekből kiderült, hogy a nők és férfiak nagyon eltérően látják a nők szerepét a vadásztársadalomban. Míg a férfiak többsége pozitívan fogadja a női vadászok jelenlétét, addig a nők sokkal

negatívabban értékeli a feléjük irányuló megítélést, és úgy érzik, hogy az elismerésért többet kell küzdeniük. A kutatás rávilágított arra, hogy bár a női vadászok száma növekszik, arányuk továbbra is alacsony, különösen a hivatásos vadászok között. A válaszokból kiderült, hogy a vadászat, mint tevékenység választásában a családi vonatkozások a legerősebb motiváló tényezők.

A kérdőív eredményei azt is megmutatták, hogy a nők jelenléte a vadászat során pozitív hatással lehet a vadászat társadalmi megítélésére és a vadászat folyamatára. A férfi válaszadók úgy vélik, hogy a női vadászok precizitása, következetessége és más szocializációs tapasztalataik hozzájárulnak a vadászat sikerességéhez. Azonban a nők még mindig szembesülnek a társadalmi megkülönböztetéssel és sztereotípiákkal, amelyek gátolják őket abban, hogy teljes mértékben beilleszkedjenek a vadásztársadalomba.

Összességében, bár a női vadászok jelenléte pozitívan hat a vadászat megítélésére, még mindig sok kihívással kell szembenézniük. Az eredmények alapján a nemek közti társadalmi megkülönböztetés csökkentése és a nemi sztereotípiák lebontása kulcsfontosságú a helyzet javításában. A női vadászokkal kapcsolatos fenntartások enyhítésére a pozitív tapasztalatok megosztása és a kommunikáció javítása jelenthet megoldást.

7 Irodalomjegyzék

- Almond, R. (2009). *The medieval huntress*. HistoryExtra. <https://www.historyextra.com/membership/the-medieval-huntress/>
- Apel, T. (2023). *Diana*. Mythopedia. <https://mythopedia.com/topics/diana>
- Bajdik P. (2018). *Az „idióta, ostoba vadászok” nyílt levele*. <https://www.omvk.hu/hir/az-idiota-ostoba-vadaszok-nyilt-levele>
- Balogh G. A., & Urbánné Malomsoki M. (2017). Mi lesz veled, erőmű? – Lőrinci, Mátravidéki Erőmű városrész állapotvizsgálata és fejlődési lehetőségei. *Studia Mundi – Economica*, 4(2), 2–17. <https://doi.org/10.18531/Studia.Mundi.2017.04.02.2-17>
- Bársony I. (1926). Vadászerdő Blog, Modern Dianák. *A természet*. <https://www.facebook.com/vadaszerdo/posts/modern-dian%C3%A1k%C3%ADrtab%C3%A1rsony-istv%C3%A1na-vad%C3%A1szatot-%C3%A1ltal%C3%A1ban-a-legf%C3%A9rfiasabb-sportnak-/521010292633758/>
- Battay, M. B. (2020). *A TERMŐFÖLDHÖZ KAPCSOLÓDÓ EGYES VAGYONI ÉRTÉKŰ JOGOK GAZDASÁGI ÉRTÉKELESE (A vadászati haszonbérleti díjat meghatározó tényezők azonosítása)*. DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS, 2020, Szent István Egyetem, Gödöllő.
- Békés, S., & Bod, L. (2000). *Vadásziskola: Köt. Vadászati kultúra, vadászetika*. (I. Heltai, Szerk.). Hubertus Vadkereskedelmi Kft.
- Ben-Dor, M., & Barkai, R. (2023). The Evolution of Paleolithic Hunting Weapons: A Response to Declining Prey Size. *Quaternary*, 6(3), Article 3. <https://doi.org/10.3390/quat6030046>
- Callaway, E. (2015). Homo erectus footprints hint at ancient hunting party. *Nature*. <https://doi.org/10.1038/nature.2015.17346>
- Cartwright, M. (2019). *Artemis—World History Encyclopedia*. <https://www.worldhistory.org/artemis/>
- Cummings, V. (2014). *The Oxford Handbook of the Archaeology and Anthropology of Hunter-Gatherers*. Edited by V. Cummings, P. Jordan and M. Zvelebil 2014. Oxford: Oxford University Press. https://www.academia.edu/6903834/The_Oxford_Handbook_of_the_Archaeology_and_Anthropology_of_Hunter_Gatherers_Edited_by_V_Cummings_P_Jordan_and_M_Zvelebil_2014_Oxford_Oxford_University_Press

- Dahlberg, F. (Szerk.). (1983). *Woman the Gatherer*.
<https://yalebooks.yale.edu/9780300029895/woman-the-gatherer>
- Dizard, J. E., & Stange, M. Z. (2022). *Hunting: A Cultural History*. The MIT Press.
- Dvorsky, G. (2020, november 4). *9,000-Year-Old Burial of Female Hunter Upends Beliefs About Prehistoric Gender Roles*. Gizmodo. <https://gizmodo.com/9-000-year-old-burial-of-female-hunter-upends-beliefs-a-1845572169>
- Elliot, D. P. (2021). *Guide to Hunting Butchering And Cooking Wild Game For Beginners And Novices*. Amazon Digital Services LLC - KDP Print US.
- Farrell, T. (2017). *Bison Bellows: Indigenous Hunting Practices (U.S. National Park Service)*.
<https://www.nps.gov/articles/bison-bellows-3-31-16.htm>
- Fekete I. (1934). Az asszony és a vadászat. *Nimród*.
<https://www.facebook.com/vadaszerdo/posts/az-asszony-%C3%A9s-a-vad%C3%A1szat%C3%ADrta-fekete-istv%C3%A1nhogy-a-teremt%C3%A9skor-az-asszony-m%C3%A1r-mint/515197279881726/>
- Fischer V. (2020, november 4). Főúri asszonyok a kora újkori társasági életben. *Ujkor.hu*.
<https://ujkor.hu/content/fouri-asszonyok-a-kora-ujkori-tarsasagi-eletben>
- Földvári A., & Rung Á. (2018, május 11). *Érvek a vadászat mellett – Vadászévkönyv 2018 – Vadász infó*. <http://vadaszinfo.eu/ervek-a-vadaszat-mellett-vadaszevkonyv-2018/>
- Gaudzinski, S. (2004). Subsistence patterns of Early Pleistocene hominids in the Levant—Taphonomic evidence from the 'Ubeidiya Formation (Israel). *Journal of Archaeological Science*, 31(1), 65–75. [https://doi.org/10.1016/S0305-4403\(03\)00100-6](https://doi.org/10.1016/S0305-4403(03)00100-6)
- Gershon, L. (2020). *This Prehistoric Peruvian Woman Was a Big-Game Hunter*. Smithsonian Magazine. <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/9000-year-old-big-game-hunter-peru-prompts-questions-about-hunter-gatherer-gender-roles-180976218/>
- Grant, T. (Szerk.). (2024). *Hunting | History, Methods, & Management | Britannica*.
<https://www.britannica.com/sports/hunting-sport>
- Haas, R., Watson, J., Buonasera, T., Southon, J., Chen, J. C., Noe, S., Smith, K., Viviano Llave, C., Eerkens, J., & Parker, G. (2020). Female hunters of the early Americas. *Science Advances*, 6(45), eabd0310. <https://doi.org/10.1126/sciadv.abd0310>
- Hedenstierna-Jonson, C., Kjellström, A., Zachrisson, T., Krzewińska, M., Sobrado, V., Price, N., Günther, T., Jakobsson, M., Götherström, A., & Storå, J. (2017). A female Viking warrior confirmed by genomics. *American Journal of Physical Anthropology*, 164(4), 853–860. <https://doi.org/10.1002/ajpa.23308>

- Hora, M., Pontzer, H., Struška, M., Entin, P., & Sládek, V. (2022). Comparing walking and running in persistence hunting. *Journal of Human Evolution*, 172, 103247. <https://doi.org/10.1016/j.jhevol.2022.103247>
- Horváth A., Perpék É., Sebestény I., Sebők C., Sík E., & Váradi R. (2017). Háztartási munka, önkéntes munka, láthatatlan munka, I. *Háztartási és önkéntes munka mérése, elemzése, konferenciakötet*.
- Hrodey, M. (2023). *Women Hunters Were Extremely Common in Ancient and Modern-Day Foraging Societies*. Discover Magazine. <https://www.discovermagazine.com/planet-earth/women-hunters-were-extremely-common-in-ancient-and-modern-day-foraging>
- Izsákné, S. A. (2021). *Női vadászok, vadász hölgyek*. Vadászerdő blog. https://vadaszerdo.blog.hu/2021/03/07/noi_vadaszok_vadaszholgyek
- Jasti, B. R., Livesey, J. C., Oppenheimer, P. R., & Boyce, E. G. (2019). Development, Implementation and Assessment of a Comprehensive Strategic Plan in a School of Pharmacy. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 83(6), 6899. <https://doi.org/10.5688/ajpe6899>
- Kalla G. (2020). *A vadászat szimbolikus szerepe a Közel-Keleten*. www.btk.elte.hu. <https://www.btk.elte.hu/content/a-vadaszat-szimbolikus-szerepe-a-kozel-keleten.e.4283>
- Kókainé, T. B. (2020). *Királyi és Főúri Vadászatok Gödöllőn, A Gödöllői-dombság vadászati múltja és jelene, a természetfestő Csergezán Pál*. Országos Magyar Vadászkamara, Gödöllői Királyi Kastély.
- Korecz M. (2021, szeptember 8). *Elhunyt Gróf Széchenyi Zsigmondné*. <https://www.vadasz-blog.hu/2021/09/08/elhunyt-szechenyi-zsigmondne/>
- Korecz M. (2023, július 3). *Hetvenezren vagyunk! Így alakult a magyar vadászok száma az ezredforduló óta*. <https://www.vadasz-blog.hu/2023/07/03/hetvenezren-vagyunk-igy-alakult-a-magyar-vadaszok-szama-az-ezredfordulo-ota/>
- Krüger, G. (2021). History of Huntin. In M. Roscher, A. Krebber, & B. Mizelle (Szerk.), *Handbook of Historical Animal Studies* (o. 555–570). De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110536553-041>
- Lee, R. B., & DeVore, I. (1968). *Man the Hunter*. Transaction Publishers.
- Leitner, A. (2015). *Egyre több magyar nő vadászik—Szerintük nem csak elhalt állatok és vér*. hirado.hu. <https://hirado.hu/2015/10/17/egyre-tobb-magyar-no-vadaszik-szerintuk-nem-csak-elhalt-allatok-es-ver/>

- Lieberman, D. E., Mahaffey, M., Cubesare Quimare, S., Holowka, N. B., Wallace, I. J., & Baggish, A. L. (2020). Running in Tarahumara (Rarámuri) Culture: Persistence Hunting, Footracing, Dancing, Work, and the Fallacy of the Athletic Savage. *Current Anthropology*, 61(3), 356–379. <https://doi.org/10.1086/708810>
- Méhes. (2021). *Már több mint 65 ezer magyar űzi ezt az elithobbit: Csak elkezdni több százezer forintba fáj.* Pénzcentrum. <https://www.penzcentrum.hu/szorakozas/20211114/mar-tobb-mint-65-ezer-magyar-uzi-ezt-az-elithobbit-csak-elkezdeni-tobb-szazezer-forintba-faj-1119289>
- Milks, A. (2020a, november 4). *Analysis: Did prehistoric women hunt? New research suggests so.* UCL News. <https://www.ucl.ac.uk/news/2020/nov/analysis-did-prehistoric-women-hunt-new-research-suggests-so>
- Milks, A. (2020b, november 4). *Did prehistoric women hunt? New research suggests so.* The Conversation. <http://theconversation.com/did-prehistoric-women-hunt-new-research-suggests-so-149477>
- Pölöskeiné, H. H. (2009). *Projektirányítás I.* <https://centroszet.hu/tananyag/projektmenedzsment/impresszum.html>
- Qubit.hu. (2023, június 30). *Ledönti a vadászó férfiak és a gyűjtögető nők mítoszát egy új antropológiai kutatás.* Qubit. <https://qubit.hu/2023/06/30/ledonti-a-vadaszo-ferfiak-es-a-gyujtogeto-nok-mitoszat-egy-uj-antropologiai-kutatas>
- Robert. (2021, december 3). *History of Hunting.* Eatingthewild.Com. <https://eatingthewild.com/history-of-hunting/>
- Roberts, M., & Cartmill, M. (1994). CARTMILL, M. A view to death in the morning. Hunting and nature through history. Harvard University Press, Cambridge (Massachusetts) & London: 1993. Pp xvi, 331; illustrated. Price: £ 23.95. ISBN: 0-674-93735-X. *Archives of Natural History*, 21(2), 248–248. <https://doi.org/10.3366/anh.1994.21.2.248>
- Roos, C. I., Zedeño, M. N., Hollenback, K. L., & Erlick, M. M. H. (2018). Indigenous impacts on North American Great Plains fire regimes of the past millennium. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115(32), 8143–8148. <https://doi.org/10.1073/pnas.1805259115>
- Schooley, S. (2024). *What is a SWOT Analysis? How To Use It for Business.* Business News Daily. <https://www.businessnewsdaily.com/4245-swot-analysis.html>

- Sterling, K. (2014). Man the Hunter, Woman the Gatherer? The Impact of Gender Studies on Hunter-Gatherer Research (A Retrospective). In V. Cummings, P. Jordan, & M. Zvelebil (Szerk.), *The Oxford Handbook of the Archaeology and Anthropology of Hunter-Gatherers* (o. 0). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199551224.013.032>
- Surugue, L. (2018, február 22). *Why This Paleolithic Burial Site Is So Strange (and So Important)*. SAPIENS. <https://www.sapiens.org/archaeology/paleolithic-burial-sunghir/>
- Szadvári, I., Ostatníková, D., & Babková Durdiaková, J. (2023). Sex differences matter: Males and females are equal but not the same. *Physiology & Behavior*, 259, 114038. <https://doi.org/10.1016/j.physbeh.2022.114038>
- Szigethy, G. A. (2024). *Projektdokumentáció, 3.2.1 Problémafa, célfa*. https://centroszet.hu/tananyag/projektmenedzsment/321_problmafa_clfa.html
- Tábori, T. (2021). *A magyar vadászok demográfiája 1999-2020 között, szakdolgozat*. Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem, Szent István Campus, Vadgazda mérnöki szak.
- Tárki. (2019). *A vadászat megítélése a felnőtt magyar lakosság körében, 2019*. https://vadaszativedegylet.hu/app/omvv/web/uploads/files/Kozvelemeny-kutatas_a_vadaszat_megiteleserol__megrendelo_-_Orszagos_Magyar_Vadaszati_Vedegylet__keszito_-_T%C3%81RKI_Tarsadalomkutatasi_Intezet_Zrt.__tamogato_-_Agrarminiszterium_2019.pdf
- Taylor A. J. P. (2012). *A Habsburg Monarchia 1809–1918 · A. J. P. Taylor · Könyv*. <https://moly.hu/konyvek/a-j-p-taylor-a-habsburg-monarchia-1809-1918>
- Tolnainé K. M. (2009). *Egy udvarhölgy naplójából*.
- Turi, L. T., Resperger, I., & Túri, V. (2012). *Stratégiaalkotás, stratégiai módszerek*.
- Ungar, P. S. (2006). *Evolution of the Human Diet: The Known, the Unknown, and the Unknowable*. Oxford University Press.
- Vlachodimitriou, S. (2021, november 18). How to Perform a SWOT Analysis on Your Company with a Market Research Tool. *Pollfish Resources*. <https://resources.pollfish.com/survey-guides/how-to-perform-a-swot-analysis-on-your-company-with-a-market-research-tool/>
- Washburn, S. L., & Lancaster, G. S. (1968). The Evolution of Hunting. In *Man the Hunter*. Routledge.

- Wei-Haas, M. (2020, november 5). *Prehistoric female hunter discovery upends gender role assumptions*. National Geographic. <https://www.nationalgeographic.co.uk/history-and-civilisation/2020/11/prehistoric-female-hunter-discovery-upends-gender-role-assumptions>
- Wilford, J. N. (2011, augusztus 31). Earliest Signs of Advanced Tools Found. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2011/09/01/science/01tools.html>

8 Táblázatok és ábrák jegyzéke

1. ábra: Homo erectus által készített kőeszközök. Forrás: Wilford, 2011	5
2. ábra: Női vadász. Forrás: A Természet, 1926	8
3. ábra: Női vadászok. Forrás: Nimród, 1934.	9
4. ábra: Erzsébet királyné falkavadászatai Gödöllő környékén. Forrás: Tolnainé, 2009.....	13
5. ábra: Motivációra vonatkozó kérdés (N (nő)= 372, N(férfi)=796).....	19
6. ábra: Vadásztársadalom megoszlására vonatkozó kérdés (N (nő)= 372, N(férfi)=796)	20
7. ábra: Vadász nők jelenlétének megalapozottságára vonatkozó kérdés (N (férfi)=796)	21
8. ábra: Vadászpartner személyére vonatkozó kérdés (N (férfi)=796)	21
9. ábra: Vadász nők elfogadottságára vonatkozó kérdés (N (nő)= 372, N(férfi)=796)	22
10. ábra: Vadász nők elismerésére vonatkozó kérdés (N (nő)= 372, N (férfi)=796).....	23
11. ábra: A női vadászok és a vadászat megítélése közötti összefüggés (N (nő)= 372,N (férfi)=796)....	23
12. ábra: Női vadászok által kedvelt vadászati formára vonatkozó kérdés(N(nő)= 372,N (férfi)=796)	24
13. ábra: Női vadászok által kedvelt vadra vonatkozó kérdés (N (nő)= 372, N (férfi)=796)	25
14. ábra: A női vadászok vadásztársadalomban való jelenlétének problémafája	31
15. ábra: A női vadászok vadásztársadalomban való jelenlétének célfája	32

9 Mellékletek

9.1 Férfi kérdőív

1. Hogy lett vadász?

Vadász családban született
Egy közeli hozzátartozó hatására
Vadászatot bemutató filmek hatására
Érdekli a természet

2. Véleménye szerint mennyire megalapozott a nők jelenléte a vadásztársadalomban?

Teljes mértékben megalapozott
Valamennyire megalapozott
Nem gondolnám megalapozottnak
Határozottan alaptalan

3. Mennyire szeret/ nem szeret női vadászpartnerrel dolgozni?

Ha tehetném csak női partnerrel dolgoznék
Nagyon szeretek
Mindegy a vadászpartner neme
Nem szeretek
Mindenáron elkerülöm

4. Mit gondol hány %-a nő a vadásztársadalomnak Magyarországon?

0-5%
5-10%
10% felett

5. Véleménye szerint a nők az egyéni vagy a társas vadászatokat kedvelik jobban?

Egyéni
Társas

6. Illetett már női kollégát negatív véleménnyel csak azért, mert Ön szerint ügyetlen volt/szabálytalanul járt el?

Igen, amikor csak tehetem
Igen, előfordul néha
Általában nem
Nem, még soha

7. Egyet ért-e azzal az állítással, hogy a női vadászok megfontoltabbak?

Igen
Nem
Esetenként

8. Véleménye szerint mennyire fogadják le a férfiak a női vadászok jelenlétét?

Teljes mértékben elfogadják és ennek hangot is adnak
Fenntartásokkal elfogadják
Nem fogadják el, de véleményüket nem hangoztatják
Nem fogadják el, és a véleményüket rendszeresen ki is nyilvánítják

9. Véleménye szerint a vadászat csak a férfiak kiváltsága?

Igen
Nem
Vannak olyan fajtái, amelyek igen

10. Véleménye szerint mely formáját javasolják csak férfiak részére?

Saját válaszlehetőség beírása

11. Véleménye szerint a női vadászok javíthatják-e a vadászat társadalmi megítélését?

Igen, nagymértékben
Igen, lehet rá példa
Nem, közömbös a vadász neme
Nem, még ronthat is rajta

12. Véleménye szerint egy női vadásznak jobban meg kell küzdenie az elismerésért, mint férfi társainak?

Igen, sokkal jobban
Igen, valamennyire jobban
Egyáltalán nem
Inkább nem
Nem, még egyszerűbb is a dolga

13. Ön szerint a nők pontosabban/kevésbé pontosabban lőnek?

Igen, sokkal rosszabbul
Igen, valamennyire rosszabbul
Nem, egyformák a képességek
Nem, még jobban is lőnek

14. Véleménye szerint igaz az a megkülönböztetés, hogy a férfiak ösztönből a nők érzésből vadásznak?

Igen, teljes mértékben
Igen, elképzelhető
Nem gondolom
Nem, fordítva van

15. Vadászatai során milyen kaliberű fegyvert részesít előnyben?

Saját válaszlehetőség beírása

- 16. A családalapítás/házasság/párkapcsolat megváltoztatta a vadászattal eltöltött idő mennyiségét?**
 Igen több
 Igen kevesebb
 Nem ugyanannyi
- 17. Kérdőívem végén szeretettel fogadnék bármilyen véleményt/élményt/érzést a témával kapcsolatban?**
 Saját válaszlehetőség beírása

9.2 Női kérdőív

- 1. Kapott már negatív kritikát azért, mert nő?**
 Igen, gyakran
 Igen, néha előfordul
 Nem
- 2. Mit szól a családja, házastársa, élettársa ahhoz, hogy Ön vadászik?**
 Ellenzi
 Elfogadja
 Támogatja
- 3. Hogy lett vadász?**
 Vadászcsaládban született
 Egy közeli hozzátartozó hatására
 Vadászó nőket bemutató filmek miatt
 Szeretett volna kipróbálni egy "kimondottan férfias" tevékenységet
 Öntudatosabbá válás miatt
 Érdekli a természet
 Egyéb
- 4. Milyen vadra vadászik a legszívesebben?**
 mezei/üregi nyúl
 Fácánfélék, szalonkafélék, galambfélék
 Vízivadak
 Róka, aranyakál
 Vaddisznó
 Őz
 Gímszarvas, dámszarvas, muflon
- 5. Az egyéni vagy a társas vadászatokat kedveli jobban?**
 Egyéni
 Társas
- 6. Mennyire ért egyet azzal, hogy a női vadászok megfontoltabbak?**
 1 egyáltalán nem értek vele egyet, 5. teljesen egyetértek vele
 1 2 3 4 5

- 7. Véleménye szerint mennyire fogadják el a férfiak a női vadászok jelenlétét?**
Teljes mértékben elfogadják
Fenntartásokkal fogadják el
Nem fogadják el, de a véleményüket nem hangoztatják
Nem fogadják el, és a véleményüket rendszeresen ki is nyilvánítják
- 8. Véleménye szerint, a vadászat csak a férfiak kiváltsága?**
Igen
Nem
Vannak olyan fajtái ami igen
- 9. Véleménye szerint mely formáját javasolják csak férfiak részére?**
Saját válaszlehetőség beírása
- 10. Illetett már férfi vadász kollégát negatív véleménnyel csak azért, mert Ön szerint ügyetlen volt/szabálytalanul járt el?**
Igen amikor olyat tapasztaltam rögtön
Igen előfordult már
Általában nem
Nem, még soha
- 11. Véleménye szerint a női vadászok javíthatják-e a vadászat társadalmi megítélését?**
Igen, nagymértékben
Igen, lehet rá példa
Nem, közömbös a vadász neme
Nem, még ronthat is rajta
- 12. Véleménye szerint egy női vadásznak jobban meg kell küzdenie az elismerésért mint férfi társainak?**
Igen, sokkal jobban
Igen, valamennyire jobban
Egyáltalán nem
Inkább nem
Nem, még egyszerűbb is a dolga
- 13. Ön szerint a nők pontosabban/kevésbé pontosabban lőnek?**
Igen, sokkal rosszabbul
Igen, valamennyire rosszabbul
Nem, egyformák a képességek
Nem, még jobban is lőnek
- 14. Véleménye szerint igaz az a megkülönböztetés, hogy a férfiak ösztönből a nők érzésből vadásznak?**
Igen, teljes mértékben
Igen, elképzelhető
Nem gondolom
Nem, fordítva van

15. Vadászati során milyen kaliberű fegyvereket részesít előnyben?

Saját válasz beírási lehetőség

16. A családalapítás/házasság/párkapcsolat megváltoztatta a vadászattal eltöltött idő mennyiségét?

Igen több

Igen kevesebb

Nem ugyanannyi, mint volt

17. Mit gondol, hogy %-a nő a vadásztársadalomnak Magyarországon?

0-5%

5-10%

10% felett

18. Kérdőívem végén szeretettel fogadnék bármilyen véleményt/élményt/érzést a témával kapcsolatban.

Saját válaszlehetőség beírása

10 Nyilatkozatok

NYILATKOZAT szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Babarczy-Törös Ramóna
A Hallgató Neptun kódja: CXMEUN
A dolgozat címe: A vadászat szerepe a nők életében,
a nők szerepe a vadászatban
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus Vadgazdálkodási és
Természetvédelmi Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsgabizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumba. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumban.

Kelt: Gyöngyös 2024. év 10. hó 19. nap

Babarczy-Törös Ramóna
Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Babarczi-Törös Ramóna (név) (hallgató Neptun azonosítója: CXMEUN) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gödöllő 2024. év 16. hó 19. nap

Prof. Csányi Sándor
2024.10.19